

NR: 2-2017

Lo Kauppi gör pjäs om övergrepp i teatermiljö Risk för sämre upphovsrättsersättningar Stort intresse för Arabiska Teatern

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

Öka anslagen till det fria kulturlivet, regeringen!

I **SLUTET AV FEBRUARI** avslutades projektet kompetensintegration med en konferens på Södra Teatern i Stockholm. En fantastisk inspirerande förmiddag. Deltagarna berättade vad det betydde att som professionell kulturarbetare, med uppehållstillstånd i Sverige, fått möjlighet att ingå i ett sammanhang som givit information om våra svenska förhållanden på kulturarbetsmarknaden, ha en sex månaders praktikplats på en scenkonstinstitution samt en personlig mentor. Samtidigt har institutionerna och vi andra som ingått i projektet fått del av nya erfarenheter.

En oberoende utvärdering har gjorts som visar att insatserna ”har goda resultat och i många fall anmärkningsvärda effekter för de medverkande”. Det var underbart att träffa deltagarna igen och förstå att vi med detta gjort skillnad. Jag välkomnar våra nya medlemmar!

Vad vinner scenkonsten på att öka mångfalden? var en av frågorna på slutkonferensen. Allt! svarar jag och är mycket stolt och glad över vårt gemensamma arbete med Riksteatern, Svensk Scenkonst och Arbetsförmedlingen Etablering. Nästa steg är att utveckla detta nationellt och se hur vi kan hitta vägar även på filmområdet.

Teaterförbundet har också under lång tid arbetat aktivt tillsammans med Dans- och Teatercentrum med ett *Upprop för den fria scenkonsten*. Oerhört glädjande är då att läsa Kulturrådets budgetunderlag där generaldirektören och ordföranden tillsammans nu menar att det är dags att öka stödet till det fria kulturlivet. Anslagen har, som alla vet, inte räknats upp på många år och verksamheterna är därför hotade. Kulturrådet skriver: ”För oss som värnar ett kulturliv med konstnärlig mångfald och ett rikt kulturutbud i hela landet är det oroande.” För regeringen är det nu dags att ta till sig detta och öka anslagen! För att de av riksdagen beslutade kulturpolitiska målen ska kunna uppfyllas.

Oscarsgalan är över och jag är naturligtvis mycket stolt över alla svenska nomineringar. I år fanns också Teaterförbundet för scen och film med i det *Screening party* som Filminstitutet och SF Studios arrangerade på plats i Los Angeles. Det ska synas att vi är ett fackförbund för alla filmarbetare, både framför och bakom

kameran. Och självklart är man en vinnare genom att bli nominerad till detta stora internationella filmpris.

Denna tid på året börjar också Teaterförbundets olika avdelningar att planera sina årsmöten. Extra roligt i år är att vår yrkesavdelning för dramaturger är på gång att återskapa sin verksamhet. Avdelningen har varit vilande under en period men nu finns en interimistisk styrelse och arbete pågår. Håll utkik efter info om kommande årsmöte i denna tidning och/eller på vår webb.

Goda nyheter är också att Musikalliansen anställer. En sångare och en musikallartist finns med bland 16 nyanställda musiker. Teater-, dans- och musikallianserna är skapade på initiativ av Teaterförbundet tillsammans med Svensk Scenkonst, Danscentrum och TRS. För Musikalliansen finns förstås de fackliga organisationerna på musikområdet med. Allianserna ger en tryggare anställning för våra frilansare. Teater- och dansallianserna nyanställer också, så sök nu!

DET JAG SKRIVIT I DENNA TEXT har varit exempel på framgångar och positiva nyheter. Det känns angeläget i en värld som också präglas av svårigheter. Viktigt är då att förmedla alla goda resultat till medlemmarna. Förhoppningsvis kommer även våra avtalsförhandlingar som nu dragit igång att innebära att våra yrkanden om bättre villkor och ersättningar får gehör.

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: HELEN AL-JANABI OCH IBRAHEEM MANAEM
FOTO: SÖREN VILKS

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Shebly Niavarani, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska Söderberg**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2017.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

Innehåll nr 2-2017

4 MÅNADENS BILD

Belysningsmästare inom film: Daniel Keith.

7 NYANLÄNDA KULTURARBETARE KARTLÄGGS

AF Kultur Media ska validera 800 nyanlända kulturskapare.

10 INTERVJU: BAHAR PARS

"Plötsligt betraktades jag inte som svensk."

12 RISK FÖR DRASTISK SÄNKNING AV ERSÄTTNINGAR FÖR TV-SERIER

Rimliga löner en förutsättning för att upprätthålla kvalitet.

18 FULLBOKAD TURNÉ FÖR ARABISKA TEATERN I HÖST

Europas första ensemble som spelar på arabiska.

24 LO KAUPPI GRÄVER DÄR HON STÅR

Ny pjäs om övergrepp i teatermiljö.

26 NYSTART FÖR DRAMATURGAVDELNINGEN

Lisa Lindén vill samla medlemmar över hela Sverige.

28 KRÖNIKA: STEPHAN APELGREN

Idag måste vi vända blicken mot Norge.

36 CHEFSKARUSELL - NYA NAMN PÅ TEATRARNA

Nästa nummer kommer den 10 maj

Presstopp den 21 april

10 Bahar Pars. Foto: Michael Melanson

12 Hög tid att värna upphovsrätten.
Illustration av Erica Jacobson

18 Arabiska teatern med sin föreställning *Den lille Prinsen*.
Foto: Sören Vilks

26 Dramaturgernas nya ordförande, Lisa Lindén.
Foto: Ola Kjelbye

Utan förutfattade men

Namn: Daniel Keith.

Ålder: 39 år.

Yrke: Belysningsmästare inom film.

Det bästa med ditt yrke: Att det ständigt förändras!

Aktuell i: Medverkar vid inspelningen av

dramaserien *Modus*, säsong två.

Kulturupplevelse som inspirerar: En stor inspirationskälla för mig är teatermannen Robert Wilson. Har turnerat runt i Asien med hans föreställning, *I La Galigo*, en indonesisk skapelseberättelse, då i rollen som snickare och scentekniker. Har även arbetat med *Temptation of St Anthony*. Robert Wilson är väldigt visuell och har bestämda idéer om ljusets funktion och betydelse. Han dramatiserar alltid sina föreställningar utifrån att ljuset är den viktigaste skådespelaren.

ATT TÄNKA PÅ ATT VI ÄR EN DEL AV UNIVERSUM ger ett djupare perspektiv, tycker Daniel Keith som formgett månadens bild. Bilden symboliserar vad han gör i sitt yrke och var vi är någonstans.

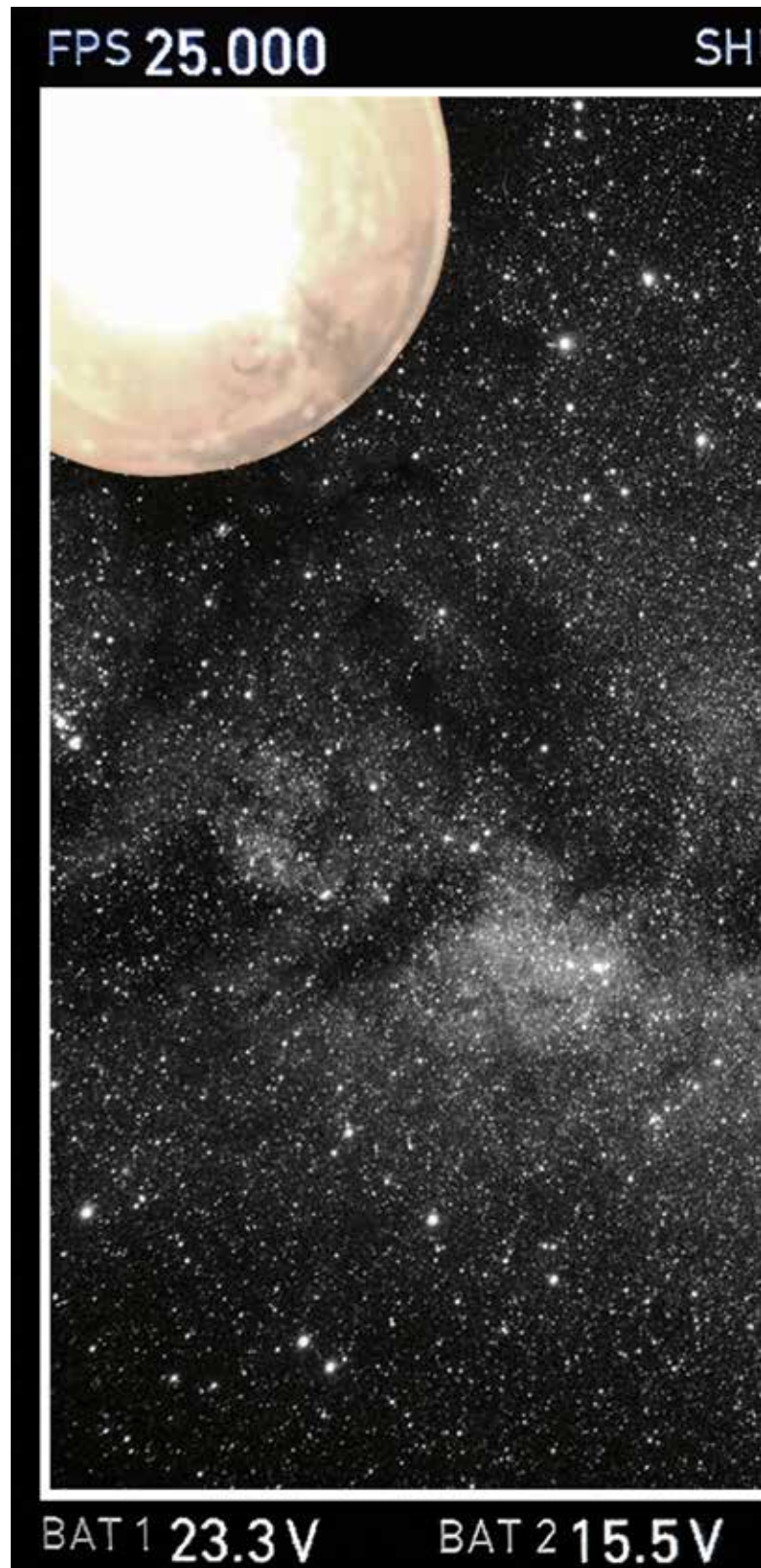
– Jag har jobbat i 18 år med ljus och har världens bästa jobb. Mitt jobb blir bara roligare och mer intressant med åren. Jag har aldrig gjort en och samma ljussättning under alla dessa år. Det blir alltid variationer på samma scenario.

Det går alltid att se saker och ting ur olika perspektiv. Det finns tusentals olika sätt att göra saker på. Som belysningsmästare går det inte ha förutfattade meningar om hur saker ska göras. Ljuset mejslas fram tillsammans med fotografen, och det är viktigt att ha ett brett perspektiv och ett öppet sinne.

Bilden innehåller flera symboler som Daniel använder i sitt jobb; ljusmätaren, lampan, kameran. Men det upp till betraktaren själv att avgöra vad bilden betyder för honom eller henne, påpekar han.

– Det är så mycket vi inte vet. Bara tanken på att jorden roterar kring sin egen axel i en otrolig hastighet, med 1 700 kilometer i timmen, samtidigt som vi står på ett litet ställe och försöker berätta en historia, det tycker jag är inspirerande, säger Daniel.

MAGDALENA BOMAN

ningar i universum

UTTER 180.0

EI 800

WB 5000 CC -1

● STBY

CLIP A126 C001

SxS 1 21 MIN

Magdalena Boman

Kamran Kamiri är en av de som anställdes med hjälp av YI, här på bild med handledaren Kjäll Åkerblom på Dramaten. Övriga teatrar som använt sig av YI är Scenkonstbolaget i Östergötland och Regionteatern Väst.

Projekt med unga ger mångfald på teatrarna

Yrkesintroduktion (YI) ger möjlighet att tidsbegränsat anställa unga personer utan yrkesutbildning och ge dem en kombination av arbete och lärande.

FEM PERSONER HAR FÅTT YI-anställning inom scenkonsten. Det är Scenkonstbolaget i Östergötland, Regionteater Väst och Dramaten som har anställt, men det skulle behövas fler teatrar som engagerar sig, anser Anna Kleis. Hon arbetar på Dramaten och är projektledare för YI.

Det behövs välutbildad arbetskraft för att säkra framtida kompetensförsörjning, medelåldern är hög i branschen som består av många specialiserade yrkesgrupper. Bakgrunden till YI är att hjälpa unga människor att etablera sig på arbetsmarknaden. En annan fördel som Anna Kleis nämner är att anställningarna ska göras utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Regionteater Väst har haft en person YI-anställd i två omgångar på sammanlagt ett år. Helena Wilén, dramapedagog och receptionist, har fungerat som handledare.

– Det har varit väldigt roligt och inspirerande. Vår praktikant har lärt sig mycket om hur det är att arbeta på en institutions-teater, och jag har lärt mig mycket om den

värld som är hans. För den som tänkt att bli handledare är det viktigt att personkemin känns bra, eftersom man arbetar så tätt hela tiden, säger Helena Wilén.

Det har inneburit ett extraarbete för henne, men samtidigt har det gett henne avlastning i receptionen och varit en stor hjälp i publikarbetet

– Summa summarum ingen nackdel, sammanfattar hon.

KAJSA OLSSON

Det här är yrkesintroduktion (YI)

✓ Svensk Scenkonst och Teaterförbundet har ingått kollektivavtal om yrkesintroduktion och projektet får medel från Arbetsförmedlingen och Skolverket. Målet är att underlätta för ungdomar att komma in i scenkonstbranschen. De behöver inte ha relevant yrkeserfarenhet.

✓ YI är en anställningsform som varar i sex till tolv månader och förenar lärande med praktik. Det vänder sig till unga som är under 25 när de anställs.

✓ Läs mer på Teaterförbundets webb

Har du fått upphovsrättsliga ersättningar senaste året?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

Fråga i förra numret:
Brukar du streama film på nätet?

Ja 82 %

Nej 18 %

BAROMETERN

Har du fått upphovsrättsliga ersättningar senaste året?

"Ja, det är jätteskönt att slippa förhandla på egen hand"

Teresa Beale, filmscenograf:

– Ja, det har jag fått. Det är väldigt skönt att kunna använda sig av Teaterförbundets rättighetsbolag. Att slippa förhandla på egen hand och att pengarna kommer av sig själv, ibland direkt, ibland senare. Det gäller bara att skicka in alla kontrakt till Rättighetsbolaget. Om dessa ersättningar försvann eller minskade drastiskt skulle det innebära ett ekonomiskt avbräck för mig. Jag brukar uppmana mina kollegor att gå med i Teaterförbundet, det är ett stort stöd att få hjälp i frågor kring arbetsmiljö, arbetstider och kontraktsgranskande.

"Ja, jag har haft stor hjälp av Rättighetsbolaget"

Anders Nilsson, filmregissör:

– Ja, det har jag. Jag har haft stor hjälp av Teaterförbundets rättighetsbolag. Jag har jobbat med Johan Falk-produktionerna och upptäckte en felaktighet i en utbetalning. Beloppet stämde inte för mitt regigage för en av såsongerna. Det visade sig att produktionsbolaget bara räknat på medverkan i en istället för två filmer. Jag skickade in mina kontrakt igen, och inom loppet av 24 timmar hade rättighetsbolaget börjat undersöka saken och såg till att de saknade summorna utbetalades. Jag är mycket nöjd med rättighetsbolaget.

"Ja, pengarna är ett välkommet tillskott för det jobb vi gjort"

Erik Persson, filmfotograf:

– Ja, det har jag. Det är fantastiskt att våra ersättningar sköts av Teaterförbundets rättighetsbolag. Pengarna skapar ju förutsättningar för oss att förkovra oss och är ett välkommet tillskott för det jobb vi utfört. Om våra arvoden är hotade är det viktigt att mobilisera kraft och engagemang. Och för en gångs skull tror jag att alla producenter, fotografer, regissörer står eniga i den här frågan. Avtalen får inte bli sämre.

Arbetstiden i fokus för förhandlingar

Ett hållbart arbetsliv för alla. Det är utgångspunkten för förbundet i förhandlingarna om ett nytt institutionsteateravtal.

I FÖRHANDLINGARNA OM ett nytt institutionsteateravtal har parterna nyligen växlat yrkanden.

– Tillsammans med delegationen går vi nu igenom var vi och Svensk Scenkonst eventuellt kan mötas, säger Julia Reinhard, jurist på Teaterförbundet för scen och film.

Hon sammanfattar yrkandena med att de har fokus på ett hållbart arbetsliv som ska räcka länge för alla. Av förhandlingsskäl vill hon inte gå in på detaljer men säger att arbetstidsfrågor kommer att tas upp utifrån att kunna kombinera arbete och privatliv.

Bland annat vill förbundet diskutera lösningar för att anställda i möjligaste mån ska kunna jobba vardagar i stället för helger. Förbundet har även yrkat på förbättrade villkor för visstidsanställda – en stor grupp på scenkonstinstitutionerna. Ett annat viktigt yrkande är att också få till stånd ett regelverk för de som skapar design.

Yrkesgrupperna ljud-, video- och maskdesign är idag inte uppräknade i avtalet och det saknas regleringar för ersättning.

Förbundet kräver samma löneuppräknung som övriga arbetsmarknaden följer, det så kallade märket.

– Arbetsgivarnas yrkanden i förhandlingarna är inte riktigt

lika omfattande som i den förra avtalsrörelsen men berör ändå samma områden som förra året. Bland annat yrkanden om förändringar av arbetstidsreglerna för ordinarie arbetstid och förändringar av dansarnas anställningsformer, säger Julia Reinhard.

I den 14 personer starka delegationen finns många av institutionsscenernas yrkesgrupper representerade. Ordförande är förbundsstyrelseledamoten Thomas Nording:

– Vi i delegationen representerar inte bara en specifik teater eller en yrkesgrupp utan kollektivet. Här finns en bra blandning av nya och erfarna människor, och av frilansare och fastanställda.

Vilken är delegationens viktigaste uppgift?

– Det är att kunna sätta sig in i hur alla medlemmar som omfattas av avtalet berörs. Alla yrkesgrupper och oavsett anställningsform. Min förhoppning är att vi parter kan nå fram till ett samförstånd och i ett bra förhandlingsklimat. Det är målet med kollektivavtal, säger Thomas Nording.

Allt tyder på att det blir ett ettårsavtal, och förhoppningen är att slutförhandla det i början av april – förutsatt att märket, som exportindustrin förhandlat fram, då är satt.

GERT LUNDSTEDT

Nyanlända kulturarbetare kartläggs

Projektet kompetensintegration har avslutats och får genomgående gott betyg av de inblandade.

– Nu gäller det att vi implementerar den kunskap vi har och utvecklar det här till ett nationellt projekt, säger Teaterförbundets ordförande Anna Carlson.

RIKSTEATERN TOG INITIATIV till projektet och snart blev både Svensk Scenkonst och Teaterförbundet för scen och film involverade. Idén var att ta tillvara på nyanländas kompetens inom scenkonsten bygga nätverk och bana väg för en bättre representation i branschen. I höstas gick tio nyanlända kulturarbetare ut på sex månaders praktik på scenkonstinstitutioner huvudsakligen i Stockholm, sju av dessa har fått fortsatta uppdrag eller anställningar, vilket måste betraktas som ett lyckat resultat.

– Utmaningarna har varit flera. Det har varit svårt att hitta rätt folk eftersom Arbetsförmedlingen Etablering, den traditionella inkörsporten för nyanlända, inte haft någon kryssruta för olika kulturarbetare. Det har även varit svårt att hitta lämpliga valideringssystem och att kompetensutbilda de involverade institutionerna så att projektet inte blir ett sidospår inom den ordinarie verksamheten, berättar Puma Lagos, ansvarig projektledare på Riksteatern.

När projektet utvärderades på Södra teatern berättade Arbetsförmedlingen Kultur att de nu anställt fyra personer för att kart-

lägga hela Sverige i syfte att hitta nyanlända kulturarbete, och att det finns möjlighet för institutioner att anställa nyanlända via Arbetsförmedlingen.

– Vi tror att det finns över 800 personer på platser runt om i Sverige. Tanken är att föra över dessa personer till vår specialistförmedling, och hitta sätt att validera deras kunskaper, säger Mikael Engelmark, på Arbetsförmedlingen Kultur.

De tio involverade i projektet poängterade att det har varit värdefullt att få en ingång till nätverken inom branschen och att få använda sig av sitt yrkesspråk på svenska, men att tre månader är en alltför kort tid för att kunna etablera sig i Sverige.

– Projektet har varit jättebra. Vi lär oss mycket av att ta in nyanlända kulturarbetare. Jag hoppas att fler institutioner tar vara på de här möjligheterna att lära från nyanlända kulturutövare. Scenkonstsvrige måste hänga med sin samtid, och vidga tankarna om vad som är konst, sa Nisha Besara, vd för Unga Klara som tog emot två praktikanter.

MAGDALENA BOMAN

Krav på reglering av arbetstider inom film och tv-området

Teaterförbundet kräver att medlemmarna ska få balans mellan privatliv och arbetsliv i nytt film- och tv-avtal.

Madeleine Wagemyr

AVTALSFÖRHANDLINGARNA om ett nytt film- och tv-avtal har kommit igång. Centralt i överläggningarna med motparten, producenterna, är dels frågor om arbetstid, dels frågor om upphovsrätt (se mer om detta på sidan 14).

– Vi får signaler från våra medlemmar att det blivit för tufft att jobba inom filmbranschen. Många orkar inte. Det är långa arbetsdagar och mycket övertidsarbete, säger Teaterförbundet för scen och films förhandlingschef Madeleine Wagemyr och betonar att arbetstiden är en viktig förhandlingsfråga.

Hon menar att det finns ett behov hos medlemmarna att bättre kunna planera och få balans mellan sitt privat- och arbetsliv. Då krävs det bättre framförhållning och att medlemmarna i god tid får veta när de ska arbeta och när de är lediga. Därför

kan förbundet tänka sig att förhandla om arbetsgivarnas yrkande: att förlänga beräkningsperioden av arbetstiden, som idag är endast en vecka med 40 arbetstimmar per vecka.

– Att med bara en veckas varsel få veta när man ska arbeta och när man är ledig gör det svårt att planera sin tid, säger Madeleine Wagemyr.

EN LÄNGRE beräkningsperiod kräver samtidigt begränsningar i hur arbetstiden får läggas ut.

– Vi vill reglera så att det till exempel max går att lägga ut 50 timmar per vecka i ordinarie arbetstid, säger Madeleine Wagemyr.

Ytterligare begränsningar som förbundet kräver är att det ska vara fem- istället för som nu sexdagarsveckor. Madeleine

Wagemyr ser ytterligare en fördel med en längre beräkningsperiod.

– Arbetsgivaren kan bättre planera arbetstiden och därmed begränsa antalet övertidstimmar.

Ur ett arbetsmiljöperspektiv vill förbundet att övertiden ska kosta mer för att minska intresset hos arbetsgivaren att lägga ut övertidstimmar.

– Det är ett av våra motkrav för att gå med på en längre beräkningsgrund.

Kommer det att ta tid att komma överens om ett nytt avtal?

– Vi hoppas inte det. Men det finns en risk eftersom vi förhandlar både om arbetstider och upphovsrätt.

GERT LUNDSTEDT

HALLÅ DÄR...

Utmärkelsen ökar förståelsen för dansen

Hallå där, filmaren, manusförfattaren och regissören, Tora Mkandawire Märten som kammade hem två baggar för den personliga, färgstarka och feministiskt kraftfulla dokumentärfilmen Martha och Niki vid årets Guldbaggegalan. Filmen belönades för "Bästa dokumentär" och "Bästa klippning". Vad betyder Guldbaggarna?

– Jättemycket förstås! Det är helt överkligt faktiskt att vi fick två! Den bekräftelsen är avgörande, inte minst för att bli tagen på allvar som kvinnlig filmare, regissör och klippare. Dessutom ett kvitto på att hela mitt, och vårt, långa arbete och väldiga research är mödan värd.

Äran för bästa klipp, understryker

Tora, delas med kollegan och samarbetspartnern Therese Elfström – "utan henne ingen film".

Tora är full av entusiasm när scen& film når henne på telefon från Kapstaden, där hon och hennes familj för närvarande bor.

Filmen handlar om två unga dansares vänskap och vägen till att de 2010 blir första kvinnor att vinna den stora internationella danstävlingen Juste Debout i Paris.

Vad är Niki och Marthas reaktioner?

– Utmärkelsen är avgörande både för dem individuellt och för hela deras dancecommunity. Uppmärksamheten filmen får, och har fått, ökar förståelsen för vilket djup deras dans har och hur starkt Niki och Martha kommunicerar sin kraftfulla konst. Och så är förstås deras familjer så oerhört stolta!

Hur ser framtiden ut för dig?

– Att göra dokumentärfilm innebär, även när jag får stöd av till exempel Konstnärsnämnden, att jag måste lägga ner massor av egen oavlönad tid. Det är knappast ett sätt att bli rik på. Att arbeta dokumentärt är också väldigt känsligt med tanke på de inblandades integritet. Bland annat därför vill jag nu gärna jobba med en blandning av fiktion och dokumentär. Jag vill ha en friare form. I filmen om Niki och Martha finns en sekvens där vi besöker Kuba för att bland annat dansa salsa. Kanske utgår jag från just den dansen eller också kan det bli något annat. Hur som helst längtar jag efter fiktionens emotionella frihet. Till hösten får vi se.

PIA HUSS

Danscentrum Stockholm får ytterligare tre år i city

Den 9 mars presenterade sig koreograferna Mari Carrasco och Sebastian Lingserius för ett 20-tal dansare under Dansplats 2017. Ett samarbete mellan Danscentrum, Teaterförbundet och Af Kultur Media.

Danscentrum Stockholm stannar i lokalerna på Jungfrugatan i tre år. Ett avtal med fastighetsägaren har förhandlats fram.

– Det känns otroligt bra. Nu kan vi planera daglig träning och medlemmar kan få hyra repetitionslokaler, säger Emelie Johansson, ordförande för Danscentrum Stockholm.

KONTRAKTET ÄR EN kompromiss mellan fastighetsägaren och Danscentrum Stockholm. Det blir ingen renovering av lokalerna eller så kallad tillgänglighetsanpassning som de hade önskat, å andra sidan slipper Danscentrum skriva under dyra bankgarantier och få kraftigt höjd hyra.

– Det kunde ha varit ett värre scenario, att vi till sommaren inte klarade av betala hyran och skulle bli tvungna att flytta. Nu fortsätter vi söka medel från staden för vår publika verksamhet som i synnerhet vänder sig till skolpublik, säger verksamhetsledaren Margreth Elfström.

Danscentrum Stockholm får idag 1,4 miljoner kronor från Kulturrådet i verksamhetsbidrag. Men pengarna täcker inte

alla kostnader, trots att Danscentrum minskat utgifterna för sin personal. Kulturrådets anslag till centrubildningarna har inte räknats upp på över tio år.

– Det är djupt problematiskt. Om bi-dragen istället generellt räknades upp för kostnadsökningar så skulle vi och många andra klara av hyreshöjningar och löneökningar. Glädjande är dock att vi fått ett ettårigt verksamhetsstöd från Landstinget. Med tiden hoppas vi på att det blir flerårigt, säger Margreth Elfström.

STOCKHOLMS STADS KULTURLOTS har konstaterat att hyran på Jungfrugatan inte är orimligt hög, och en eventuell flytt kommer att genomlysas på nytt. Danscen-

trum har kämpat hårt för att få vara kvar i nuvarande lokaler eftersom dansare och koreografer gärna vill kunna ha sin dagliga träning centralt i staden.

– Vi har fått fantastiskt stöd från branschen och andra organisationer. Vi märker att även anslagsgivarna har fått upp ögonen för hur sårbar infrastrukturen för dansen är i Stockholm. Förhoppningsvis får vi en bättre diskussion kring finansiering av grundverksamheten. Nu ska vi ägna de här tre åren till att utveckla vår verksamhet och möta de förändrade behov som finns, avslutar ordförande Emelie Johansson.

MAGDALENA BOMAN

"Domen mot Bredbandsbolaget är bra!"

Internetoperatörerna pressas att blockera sajter som olagligt sprider upphovsrättsskyddat material.

Teaterförbundet välkomnar domen.

I EN UNIK DOM beordrar Patent- och marknadsöverdomstolen internetleverantören Bredbandsbolaget att blockera sina kunders tillgång till webbplatserna The Pirate Bay och Swefilmer. Båda sajterna är inriktade på att olovligt sprida upphovsrättsskyddat material genom illegal nedladdning av film och musik, menar överdomstolen.

Efter att ha förlorat målet i tingsrätten 2015 får nu flera film- och musikbolag rätt mot Bredbandsbolaget som i och med domen tvingas blockera sina kunders tillgång till nämnda sajter. Domen går inte att överklaga. Teaterförbundet för scen och film välkomnar utslaget.

– Vi stöttar den här domen, den är jättestor. Vi har i åratal försökt att få till ett samarbete med operatörerna. Men de är helt passiva, säger förbundets chefsförhandlare för upphovsrätt Ulf Mårtens.

Han menar att de film- och musikbolag som stämt Bredbandsbolaget endera får fortsätta att stämma andra operatörer, eller så får operatörerna förhandla. Det har man gjort i till exempel Danmark och Norge där blockeringar sedan införts.

– Något sådant har vi inte sett i Sverige än. Telia har varit väldigt aggressiva. Operatörerna försöker politiskt utnyttja argumentet om frihet på nätet.

Operatörernas reaktion på domen är att

de fortsatt tänker vända sig till domstolarna om det framförs krav på blockering. Det visar den rundringning Dagens Nyheter gjort till de största operatörerna: Telia, Comhem och Tele2. Alla uppger att de tänker bestrida krav på att blockera sajter som olovligt sprider upphovsrättsskyddat material, trots risken att få betala rättegångskostnaderna vid en domstolsförlust.

– Det skulle vara bättre om vi samarbetade för att göra det bra tillsammans. Men om det inte går hoppas jag att det blir fler domstolstvister, säger Ulf Mårtens.

GERT LUNDSTEDT

”Min revansch är att skaffa mig makt”

När filmen *En man som heter Ove* blev Oscarsnominerad riskerade skådespelaren Bahar Pars först att missa galan i Los Angeles. Med USAs president Donald Trumps nya inreseregler var hon plötsligt inte längre svensk. Händelsen väckte en existentiell kris.

VI SES I DRAMATENS PERSONALMATSAL en timme innan Bahar Pars ska in i sminket för rollen som Susanna i *Figaros bröllop*. Hemma ligger en galaklänning pyntad med paljetter av svenskt stål och väntar. Pansardräkten som hon skämtsamt kallar den med en blinkning till Karin Boyes dikt *Jag vill möta*. Tidigt morgonen därpå går flyget till Los Angeles och en väntande Oscarsgala för den nominerade *En man som heter Ove*.

– Jag hoppas att Linus (Tunström, make) är hemma och packar ikväll säger hon utan synbar stress, trots det extremt tajta schemat.

Men det höll på att inte bli någon resa för Bahar Pars, trots att hon har en av de större rollerna i filmen som Oves granne Parvaneh. Det var inte risken för att metallklänningen skulle fastna i säkerhetskontrollen som var problemet. Med dubbelt medborgarskap, svenskt och iranskt, var hon en av dem som drabbades när Donald Trump hastigt fattade beslut om inreseförbud för resenärer från sju, i huvudsak muslimska, länder.

Bahar Pars valde att uttala sig kritiskt i media om händelsen, vilket resulterade i ett mediedrev.

– Det blev en världsnvyhet. Fox News hörde av sig, folk kommenterade på twitter om huruvida jag skulle åka till galan eller inte, och när persiska BBC News fick reda på det så blev det också en jäkla snurr även i Iran. Till slut fick jag stänga av mobilen.

HÄNDELSEN VÄCKTE en djup, existentiell kris inom Bahar Pars som ökande sig väldigt ensam i sin kamp för att få åka.

– För mig blev det en identitetsfråga. Plötsligt var jag inte svensk längre. Jag ville att svenska politiker skulle försvara oss med dubbelt medborgarskap. Men det var helt tyst, trots att jag hörde av mig. Men få backade upp mig.

Till slut kraschade hon och blev sjukskriven i en vecka från Dramaten. All glädje över att få uppleva sitt livs första Oscarsgala var som bortblåst.

– All rasism, hot och hat som jag fick bära gjorde mig pressad. Allas frustration och åsikter dumpades på mig.

Inreseförbudet hävdades visserligen temporärt, men då kom nästa dråpslag. Istället för att placeras bredvid sin motspelare Rolf Lassgård på parkett under Oscarsgalan, fick Bahar Pars nöja sig med en plats på första balkong.

Vad tänker du om det?

– Att det är strukturellt: Hur vi betar oss mot varandra, vem

vi värdesätter och inte. Och att det är så djupt rotat inom oss att ingen skulle erkänna att det är så.

Idag är du en framgångsrik skådespelare med flera stora huvudroller i klassiska, västerländska pjäser bakom dig. Är du inte en i gänget nu?

– Visst är jag det, men fortfarande som en politisk kropp. Ju högre upp du kommer, desto mer inpräntade är strukturerna. Ta bara recensionerna. Här är det tydligt vem recensenten identifierar sig med och hur.

Men Bahar Pars är inte den som fogar sig i hierarkier. Istället har hon valt att ta saken i egna händer, synliggöra sig själv som regissör vilket hon också gör framgångsrikt, bland annat med sina två hyllade kortfilmer, *Rinkebysvenska* och *Turkkiosken* (2017). Den senare visades nyligen på Göteborgs filmfestival. ”Med fantastisk känsla för de små uttrycken gestaltar Bahar Pars strukturell rasism i en vardaglig situation”, skrev festivalen om den. Nu arbetar hon på den tredje delen i vad som är tänkt som en trilogi.

– Idén är att göra *Ett Drömspel* där Indras dotter möter rasism med de glasögon jag har. Min revansch är att själv skaffa mig makt. Då jag kan ändra på de strukturer och hierarkier som finns, både när det gäller rasism och feminism.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

Bahar Pars, svensk skådespelare och regissör född 1979 i Shiraz, Iran.

Aktuell i: *Figaros bröllop* på Dramaten och Oscarsnominerade filmen *En man som heter Ove*.

Utbildning: Teaterhögskolan i Stockholm 2003 – 2007.

Huvudroller urval (teater): Nina i *Måsen* (Backateatern), *Anna Karenina* och *Hedda Gabler* (Uppsala Stadsteater), Bertha i *Maradörerna* (Dramaten), *På alla fyra* (monolog, Kulturhuset Stadsteatern).

Regi och manus, kortfilmer: *Rinkebysvenska*, *Turkkiosken*.

Utmärkelser: Medeapriset för Bästa skådespelare 2015, STOCKmotions utmärkelse Årets bästa film för *Rinkebysvenska*, Guldbaggenominerad i kategorin Årets bästa kvinnliga biroll för *En man som heter Ove* 2016.

På gång: En tredje kortfilm inspirerad av *Ett drömspel*, en egen version av Ingmar Bergmans "Persona" för Bergmanfestivalen 2018.

Hopp om flexibla lösningar för upphovsrätten

Oberoende producenter samlar sig till förhandlingar kring upphovsrätten. Medieföretagen säger ja till att Teaterförbundet förhandlar brett i branschen. Glädjande, tycker Ulf Mårtens, vd för Rättighetsbolaget.

UNDER SENARE ÅR HAR Medieföretagen kraftigt velat förändra de nyttjanderegler som finns runt upphovsrätten – en tung börda för Teaterförbundet som ser förslagen som en kraftig försämring för medlemmarna. Nu har oberoende producenter, som inte finns med i Medieföretagen, tagit initiativ och kontaktat Teaterförbundet för scen och film för att de månar om att hitta lösningar kring frågorna.

– Vi är väldigt glada över det här förhandlingsinitiativet, och vill sätta igång så fort som möjligt. Producenterna är lika oroliga som vi för vad som kan hända med deras produktioner, och för

hur de ska kunna förhandla för sina delar i det här nya medielandskapet, säger Ulf Mårtens, vd för Teaterförbundets Rättighetsbolag, Tromb.

Teaterförbundet går in i förhandlingar med oberoende producenter, i hopp om att hitta mer flexibla uppgörelser som i förlängningen kan leda till ett nytt kollektivavtal.

– Nuvarande avtal med Medieföretagen är uppsagt och löper med sju dagar ömsesidig uppsägningstid, vilket sätter press på parterna. Men alla är angelägna om att hitta en lösning och det är positivt, säger Ulf Mårtens.

MAGDALENA BOMAN

Risk för drastisk minskning av ersättning för tv-serier

Svenska och nordiska tv-serier har högt anseende utomlands och Nordic Noir är numera ett vedertaget begrepp. En orsak till framgångarna är att vi i Norden har kollektiv förvaltning av upphovsrätten. Det säkrar att upphovspersoner får rimliga ersättningar för sitt arbete. Men det kan rubbas nu.

OM NUVARANDE AVTAL FÖRSVINNAR och inte ersätts med något nytt kan ersättningsnivåerna för upphovspersoner förändras dramatiskt, säger Harald Hamrell, konceptuerande regissör för serierna *Vår tid är nu* och *Äkta människor*.

Gamla avtalsmodeller för upphovsrätt håller på att gå ur tiden. De kan ha spelat ut sin roll när distributörer och producenter blivit en och samma. Bolag som Netflix och HBO har dykt upp i Danmark för att göra serier och vill köpa ut alla rättigheter för all evighet.

– Våra avtal har sin grund på 60-talet då man fick en procent-sats på gagerna för sändning i gammeltv. Våra nuvarande avtal har därför inte tagit höjd för det läge vi står inför. De är inte tillräckligt teknikneutrala, säger Ulf Mårtens, vd för Teaterförbundets rättighetsbolag.

Den gemensamma förvaltningen av upphovsrätten har gjort att upphovspersoner och utövare i Norden är starka och får garanterade ersättningar enligt kollektivavtal för de prestationer de utfört. Enskilda individer däremot har inte en chans att få ut dessa pengar på egen hand.

– Det enda sättet att få betalt för sina prestationer är att förhandla kollektivt. I södra Europa finns knappast kollektivavtal

eller fackförbund, därför köps alla rättigheter ut av producenten på ett bräde. Mycket står på spel nu, säger Ulf Mårtens.

Det är ett faktum att ju fler vi är, desto starkare blir vi som förhandlingspart mot stora och inflytelserika plattformar, påpekar Ulf och fortsätter:

– Alla rättighetshavare vill ha avtal så högt upp i näringskedjan som möjligt. Helst i konsumentledet. Organisationer som Stim har en sådan makt att de får ersättningar från plattformen direkt. Dit vill vi självklart också komma, säger han.

UNDER ÅREN HAR de avtal som Teaterförbundet slutit med tv-bolagen förändrats, men fortfarande får upphovspersoner och utövare reprisersättning för sina prestationer baserat på gage när de premiärvisas i dessa. Nu, när filmer inte längre premiärsätts i sändande kanaler, utan på nya plattformar, tolkar Medieföretagen avtalen som att dessa gagebaserade reprisersättningar ska försvinna och att endast 5,5 procent av visningsrätten ska utgå samt fördelas på alla inblandade i efterhand.

– Det är helt oacceptabelt att vi bara skulle få royalty för visningsrätten. Via tv-bolagen får upphovspersoner och utövare betalt i form av årliga klumpsummor eller genom licensperioder

om 30 dagar som motsvarar ersättning för repris. Vi kan tänka oss längre licensperioder, men nordiska plattformar vill ligga på materialet i tio år och Netflix vill ligga på materialet i evinnerlighet, säger Ulf Mårtens.

Om nuvarande avtal försvinner och inte ersätts med något nytt hotar ersättningarna att minska drastiskt över tid.

– Om tarifferna inte justeras uppåt och kommer i nivå med de avtal vi har idag riskerar vi att förlora mycket kompetens i branschen. Man får inte glömma att vi är frilansare och har stor otrygghet. Vi ska kunna ta perioder där det är mindre att göra och ha med det i kalkylen för att få en rimlig ersättning. De som ger uppdrag är avlastade från den funktionen och då måste arvoden ligga på en rimlig nivå, säger Harald Hamrell.

Netflix vill ha fri tillgång till sitt material över hela världen. De säljer inte programmen vidare till andra, vilket förstärks drabbat upphovsmän och utövare. SVT har enbart haft Sverige som visningsområde, och när materialet säljs vidare till andra kanaler utomlands, eller nyttjas av tredje part så fortsätter ersättningar att ticka in till Rättighetsbolaget och Copyswede.

– Vi får inte underskatta effekten av vad som händer om dessa ersättningar försvinner. Om vi som frilansare inte klarar av pe-

rioder med mindre uppdrag riskerar vi att förlora kompetens i branschen, i en tid då det är viktigt att bevara den. Vi förlorar även ersättning för vidareförsäljning då materialet ligger kvar i huvudspåret och inte ger pengar i efterhand, säger Harald Hamrell.

Det har skett en explosion av tv-serier under senare år och nordiska berättelser står högt i kurs.

– Jag har hållit i masterföreläsningar i Montreal i Kanada, och de frågar hur vi lyckas göra film och tv med våra små budgetar. Vi har satt oss på kartan med våra serier, säger Harald Hamrell.

Han tror att tv-kanalerna förstår vikten av att ha bra kreatörer för att kunna hålla den verkshöjd vi haft under senare år. Egentligen, menar Harald Hamrell, har alla samma mål, det handlar bara om vem som ska få vilken del av kakan.

– Det är viktigt för alla parter att vi får ett nytt och bra avtal så att kompetenta personer stannar i Sverige, säger Harald Hamrell.

MAGDALENA BOMAN

Kom ihåg att: Teaterförbundet erbjuder fri avtalsgranskning till alla medlemmar innan de skriver under kontrakt med producenter.

Viaplay storsatsar på drama

Minst 50 nya serier inom fyra år

Viaplay satsar på att bli marknadsledande inom nordiskt drama till år 2020.

Målet är att producera ett 50-tal originalserier inom loppet av fyra år och kunna konkurrera med HBO och Netflix.

Bild ur serien *Vår tid är nu* med bland andra Suzanne Reuter och Peter Dalle.

Är det möjligt att arbeta fram så många originalserier på så kort tid?

– Ja, absolut. Det gäller att hitta idéer som håller och produktionsbolag som kan leverera den kvalitet vi eftersträvar. Men vi pratar ju om fyra länder, i Norden finns otroligt många begåvade idéskapare och produktionsbolag. Det är förutsättningen, vi kan inte producera allt själva, säger Fredrik Ljungberg, programchef på Viaplay.

I år siktar plattformen på att leverera åtta serier, en mix av svenskt, norskt och danskt. En barnserie är under produktion, övriga är vuxenserier.

– Vi ligger i produktion med några och är i utvecklingskedet med ett gäng andra.

Vi för också samtal om några projekt i Finland. Det är viktigt att allt har en potential att fungera i alla fyra länder. Det måste finnas höjd i idén, att den inte blir lokal. Vi räknar med att komma upp till minst ett 50-tal produktioner till och med 2020, säger Fredrik Ljungberg.

Vilken typ av produktioner tänker ni er?

– Vi har en bred målgrupp och kan jobba med olika genrer. Det blir allt från klassisk crime men med stor variation, också annat, exempelvis ungdomsserier och barnprogram.

Hur vill ni profilera er?

– Vi vill tillföra något nytt i varje genre och skapa ett bredare utbud av nordiskt drama rent genremässigt. Som den platt-

form vi är kan vi jobba mot smalare målgrupper. Vi behöver inte få en jättebred träffbild på varje projekt. Vi är ju inte heller lika låsta av episodlängd som kanal-tv, vi kan jobba i vilka längder som helst. Och anpassa oss helt efter historien.

Viaplays ambition är att driva på marknaden av nordisk produktion, och en viktig aspekt är att se till att det finns ett underlag för att kunna producera mer i Norden.

– Nordiskt berättande är framgångsrikt i övriga världen, vi vill bygga vidare på det. Vi gör *Vår tid är nu* ihop med SVT. För oss är det en intressant väg framåt. Vi söker och är öppna för den typen av samarbeten, säger Fredrik Ljungberg. MAGDALENA BOMAN

82 miljoner kronor till medlemmar

2015 uppgick upphovsersättningar genom kollektivavtalen till hela 82 miljoner kronor. 52 av dessa miljoner förmedlades via Rättighetsbolaget och Copyswede, resten delades ut direkt till medlemmar. 2016 har ersättningarna via Rättighetsbolaget ökat till hela 74 miljoner kronor.

”EU måste skärpa lagstiftningen”

Från Bryssel pågår kampanjen Fair Internet som syftar till att skapa en gemensam lagstiftning i Europa. Detta för att säkra att europeiska utövare ska få ersättning när deras prestationer används på nätet.

DET ÄR RÄTTIGHETSBOLAGET Trombs samarbetspartner i Bryssel – Aepeo-Artis – som lobbar för att alla europeiska utövare ska få ersättning när folk konsumerar film och tv i alla plattformar på Internet, exempelvis i streamingtjänster, så kallade Video on demand, Vod. Aepeo-Artis har gått ihop med tre andra organisationer och tillsammans representerar de över 500 000 europeiska skådespelare, dansare och musiker.

– Kampanjen satte igång i maj 2015 när diskussioner om att reformera den europeiska lagstiftningen kring upphovsrätten inleddes. EU-kommissionen har sedan lagt fram ett nytt direktiv för upphovsrätten, men förslaget är otillräckligt och gynnar bara framstående artister som redan kan förhandla med producenter, säger Nicole Schulze, jurist på Aepeo-Artis.

Det enda sättet att förändra villkoren för den stora skaran utövare, som står helt utan ersättningar, är att införa en så kallad oavvislig ersättningsrätt i lagstiftningen för de som använder sig av nättjänster, och att ersättningarna sedan samlas in från exempelvis Netflix och YouTube av kollektiva förvaltningsorganisationer som kontrolleras av artisterna själva.

– Många sympatiserar med oss, men det är fortfarande för tidigt att säga om EUs lagstiftare kommer att anta våra förslag. Men vi måste agera nu! Parlamentet ska rösta om kommissionens förslag i juni 2017, så det är hög tid att de nationella regeringarna agerar i frågan, säger Nicole Schulze.

– I Sverige har vi ett bra system om kollektiv förvaltning för upphovsrätten, det är viktigt att skydda för att skapa en balans mellan den enskilde utövaren och stora bolag. En moderniserad upphovsrätt i den digitaliserade ekonomin måste säkerställa en rättvis ersättning i näringskedjan så att enskilda utövare kan leva på sitt arbete. Det är en förutsättning för kvalitet och mångfald i kultursektorn. Det kommer jag att verka för när vi under våren lägger fram ändringsförslag på upphovsrätsreformen i Europaparlamentets rättsliga utskott, säger Jytte Guteland (S) som sitter som suppleant i utskottet.

MAGDALENA BOMAN

Oavvislig ersättningsrätt regleras genom lagstiftning och ska betalas av distributören. Detta begrepp ska inte blandas ihop med exklusiva ekonomiska rättigheter.

Ord att ha koll på!

Upphovsrätt: Handlar om din rätt att som upphovsperson eller utövande konstnär få bestämma om hur ditt konstnärliga verk och dina prestationer får användas. Upphovsrätten ger dig ideella och ekonomiska rättigheter till ditt verk (i vissa undantagsfall får dock verk användas fritt).

Ideella rättigheter: Du som är upphovsperson/utövare har rätt att bli namngiven när verket utnyttjas och kan motsätta dig att verket visas eller ändras på ett sätt som är kränkande för dig. Ideella rättigheter kan inte överlåtas, däremot kan du avstå från dem i begränsad omfattning.

Ekonomiska rättigheter: Medverkar du i en konstnärlig produktion får du ersättning för din prestation i form av lön eller arvode. Som upphovsperson eller utövande konstnär ska du ha betalt när ditt verk/din prestation sprids. Det kan du behöva reglera särskilt i ditt anställnings-/uppdragsavtal med producenten. Om arbetsgivaren har kollektivavtal så är detta redan reglerat och du får både upphovsrättsersättning och royalty för ditt verk eller din prestation.

Immaterialrätt: Rättsområde som genom lag och prejudikat reglerar rätten till skydd för olika former av immateriell egendom. Till exempel patent, varumärken, design och upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Royalty: Den ersättning en innehavare av immateriella rättigheter får, när rättigheterna licensieras ut. Regissörer, skådespelare, scenografer och fotografer är exempel på yrkesgrupper som kan ha inkomster från royalty. Genom att Teaterförbundets medlemmar har upplåtit sina rättigheter till Teaterförbundets rättighetsbolag kan vi förhandla fram avtal där de medverkande utöver sin lön även får en ersättning då verket utnyttjas.

Verkshöjd: För att få upphovsrättsligt skydd måste ett verk ha uppnått en viss nivå av originalitet, individualitet och självständighet. Inom upphovsrätten används då begreppet verkshöjd.

Reprisersättning: Pengar som betalas för användandet utöver den första licensperioden.

Visningsrätt: Ett begrepp som används synonymt med den upphovsrättsliga termen att göra ett verk tillgängligt för allmänheten.

Rättighetsbolaget: Teaterförbundets rättighetsbolag, Tromb AB, har bildats för att ta till vara upphovsrättsliga intressen. Som medlem i Teaterförbundet ansluts du automatiskt (om du inte inom tre månader avanmält dig). Du kan också gå med utan att vara medlem i Teaterförbundet. Rättighetsbolaget förvaltar din upphovsrätt samt sköter inkassering och utbetalning av upphovsrättsliga ersättningar.

Copyswede: Copyswede är konstnärsorganisationernas gemensamma förhandlingsorganisation för bevakning av upphovsrätt på medieområdet, kabel-TV, satellit, Vod, video/dvd och privatkopiering, där bland andra Teaterförbundet ingår.

Ovisst om Dramatens nya fackstyrelse

Dålig ekonomi och personalnedskärningar i kombination med personalflykt har skapat ett tungt arbetsklimat på Dramaten.

ATT KOSTNADERNA ÖKAT, men inte anslagen, gjorde att det lokala facket på ett tidigt stadium förstod att man inte kunde stoppa processen med nedskärningar. 19 tjänster försvann i höstas, men redan för ett år sedan fick sju personer gå från marknadsavdelningen.

– Det hände snabbt och utan särskilt mycket diskussion. Det var bakgrunden till att höstens förhandlingar sedan tog lång tid, säger Eva Strengbohm, tillförordnad klubbordförande.

Fortfarande finns delar som inte är riktigt klara, som hela den scentekniska avdelningen.

Eva Strengbohm är glad över att hon fått till grupper där människor kan göra sig

hörda. Att kalla till breda möten med kort varsel på en arbetsplats, där människor har olika arbetstider och befinner sig på olika ställen i sina respektive arbetsprocesser, har annars varit ett evigt pusslande.

Hon är också rätt nöjd med att ha fått igång en dialog med arbetsgiversidan. Det var ingen lätt process.

Den kommer nu att få börja om, med nya människor, eftersom alla på personalsidan har sagt upp sig.

I april är det årsmöte och Eva Strengbohm säger bestämt att hon inte kandiderar som ordförande. Eftersom de som ingick i valberedningen har slutat på Dramaten vet hon inte hur det går att utse ny styrelse.

Den här perioden är den tyngsta hon varit med om sedan hon började på teatern för sju år sedan.

– Samtidigt är sparkrav en realitet på många teatrar, parallellt med att man ska fundera över ”vad kan göras smartare, billigare och snabbare”, säger Eva Strengbohm och tillägger att det anmärkningsvärda kanske är att Dramaten ändå klarat sig så länge.

– Teaterförbundets lokalavdelning har gjort ett omfattande och bra arbete, säger Madeleine Wagemyr, förhandlingschef på Teaterförbundet, som har biträtt lokalavdelningen vid förhandlingarna.

KAJSA OLSSON

Eleonor ny ordförande för globalt kvinnofack

Teaterförbundets regionala skyddsombud Eleonor Fahlén blir ordförande i en ny arbetsgrupp för kvinnor inom Uni-Mei som organiserar film, media och teaterteknikfack världen över.

Sudha V

VÄRLDSFAKETS (Uni Global Union) vill lyfta jämställdhetsfrågor.

– Inom Uni-Mei nappade vi på förslaget att bygga en arbetsgrupp för kvinnor, berättar Eleonor Fahlén som var på möte i Edinburgh i oktober.

Den fackliga strukturen är mansdominerad i många länder och kvinnor upplever att det kan vara svårt att engagera sig fackligt på både lokal och central nivå. Ett första mål är att nå 40 procents representativitet av kvinnor i Uni-Meis medlemsorganisationer världen över – inte bara i styrelser, utan i alla beslutande delar av verksamheten såsom i delegationer och i arbetsgrupper. Detta med stöd från världsfackets avdelning för jämställdhet.

– Teaterförbundet beslutade för mer än tio år sedan att 40 procent av ledamöterna i alla beslutande organ, styrelser och delegationer ska vara kvinnor. Vi ligger i

framkant jämfört med andra länder, fortsätter Eleonor Fahlén.

Ett 15-tal utvalda representanter träffades i Edinburgh. I gruppen, som kommer att ses en gång om året, finns företrädare från Sydamerika, Afrika, Asien och Europa i dagsläget.

Arbetsgruppen kommer att arbeta via mejl och facebook-grupper mellan de årliga mötena. Gruppen avser också att försöka motarbeta stereotypa bilder av kvinnor i media och på film och hoppas kunna influera producenter, tv-bolag och teatrar världen över i detta arbete.

– Här kan vi inspireras av vår systerorganisation, den internationella skådespelarunionen Fia, som arbetat med dessa frågor under flera år, säger Eleonor Fahlén.

MAGDALENA BOMAN

Internationella fackliga organisationer

Uni Global Union representerar mer än 20 miljoner medlemmar i över 900 fackförbund i de störst växande industrierna. Bland de sektorer som världsfacket omfattar finns exempelvis handel, finans, spel, kommunikation, teknologi, nöje och konst, sport, turism.

Uni Mei organiserar film, media och teaterteknikanställda världen över.

Uni Eod förkortning för Uni Equal Opportunities department, som ska sörja för att ett genusperspektiv införs inom hela världsfacket.

Fia The international federation of actors, i vilket Teaterförbundet för scen&film ingår.

Biskops Arnö skrotar dramautbildningen

Folkhögskolan Biskops Arnö har ekonomiska problem. Därför lägger de ner sin ettåriga dramautbildning.

– Jag tycker det är otroligt sorgligt. Dramatikerutbildningen har varit en plantskola för svensk dramatik under så lång tid. Jag blir bestört, säger Uppsala Stadsteaters dramaturg Marie Persson Hedenius till P4 Uppland.

Nedläggningen sker redan till hösten. Enligt skolans rektor, Mats Lundborg, beror det inte på en akut budgetkris, utan på att statsbidragen till folkhögskolorna under lång tid inte har räknats upp i samma takt som skolans kostnader. En protestlista är nu initierad av eleverna på skolan, och Teaterförbundet har skrivit till ledningen.

José Figueroa

Ur Unga Klaras föreställning *Avsked* med Nidhal Fares och Léonie Vincent.

Heldagsseminarium med Shadowland

Svenska ASSITEJ har undersökt hur rasism och andra anti-demokratiska strömningar speglas i scenkonsten för barn och unga i det treåriga projektet *Shadowland*. Utgångspunkten för projektet har varit frågeställningarna: Vilka kroppar får ta plats på scenen idag? och Vilka historier berättas ur vems perspektiv?

Den 20 mars avslutades *Shadowlands* med ett heldagsseminarium på Unga Klara, då föreställningarna *Avsked* och *The sexual contract* visades. Därutöver fördes samtal om hur skådespelare tilldelas sina roller (med Bahar Pars, Bahareh Razekhi Ahmadi, Måns Clausen och Oldoz Javidi), samt om varför så få skrivna manus behandlar den rasifierade erfarenheten (med Baker Karim, Dimen Abdulla, Marjaneh Bakhtari och Nasim Aghili).

Malena Ernman i Kulturrådets styrelse

Operasångaren Malena Ernman har valts in i Kulturrådets styrelse. Uppdraget sträcker sig fram till den 31 december 2019, skriver kulturdepartementet i ett pressmeddelande.

Den Guldbaggebelönade filmen *Min faster i Sarajevo* gjordes inom ramen för satsningen Moving Sweden.

Moving Sweden fortsätter

Filmprojektet Moving Sweden förlängs med ytterligare ett år. Det tillkännagavs under Göteborgs filmfestival i februari.

Moving Sweden är ett lågbudgetprojekt i syfte att ge både erfarna och mindre etablerade filmskapare möjlighet att prova nya berättarformer. Hittills har 31 filmer fått stöd, vilket i praktiken innebär en fullfinansiering. Nu förstärks projektet med ytterligare 11 miljoner kronor.

Moving Sweden är ett samarbete mellan Svenska Filminstitutet, Sveriges Television, Regionala filmresurscentrum, FilmPool Nord, Film i Skåne, Filmregion Stockholm Mälardalen och Film i Väst.

Barnförbjuden film slopas

Nu är det fritt fram för barn mellan 11 och 14 år att se filmer med 15-årsgräns. Det har riksdagen beslutat. Detta förutsatt att de har sällskap av en vuxen. Det innebär i praktiken att vårdnadshavare får mer ansvar för vilka biofilmer barn får se. Samtidigt beslutade riksdagen att slopa avgiften för den obligatoriska förhandsgranskningen av filmer för barn under 15 år. Det beror på att filmdistributörer av kostnadsskäl idag granskar färre filmer, vilket har inneburit att tillgången till barnfilmer minskat, skriver TT.

Ek och Laguna hedersdoktorer i Rumänien

Caragialeuniversitetet för teater och film (UNATC) i Bukarest har utsett koreografen och regissören Mats Ek och dansaren samt professorn Ana Laguna till hedersdoktorer. Detta är en del av ett nytt samarbete som har inletts mellan universitetets teater- och dansinstitutioner. Utmärkelsen skedde vid en ceremoni i januari. På plats i Rumänien deltog paret Ek och Laguna även i en gala på Bukarestoperan för att markera instiftandet av en ny organisation: Rumäniens förbund för koreografisk konst (UNACOR). I Sverige är Ek och Laguna aktuella med en nyinstudering av Birgit Cullbergs *Eurydike är död* på Dansens hus i Stockholm, som är en del av jubileumsprogrammet för att fira Cullbergalettens 50-årsjubileum.

Kulturrådet vill öka stödet till det fria kulturlivet

Anslagen för det fria kulturlivet har inte skrivits upp på flera år. Det konstaterar Kulturrådet som nu vill öka stödet. Det framgår av budgetunderlaget som lämnades in till Kulturdepartementet den 1 mars. ”Stödet har under lång tid legat på samma nivå trots att kostnaderna för verksamheterna ökar i takt med prisutvecklingen. Anslagen urholkas och det leder till färre konserter, föreställningar och utställningar”, konstaterar Kulturrådets generaldirektör Staffan Forssell och styrelseordförande Ulrika Stuart Hamilton i en debattartikel i Svenska Dagbladet (2/3). En glädjande nyhet, menar Teaterförbundet för scen och film som drivit på frågan ihop med Teatercentrum och Danscentrum.

Det Kongelige sparkar äldre dansare

Det Kongelige Teater i Köpenhamn har varslat en rad äldre dansare om avsked. Dessa är, enligt den danska danskritikern Anne Middelboe Christensen, viktiga nyckelpersoner för att förmedla den unika danska Bournonvilletraditionen till yngre kollegor i huset. Christensen tycker att Det Kongelige Teater därmed ägnar sig åt ”en konstnärlig självdestruktion, där konstnärer avskedas, medan administrationen går fri”. Det skriver Danstidningen som hänvisar till en ledare av Christensen i den danska dagstidningen Information.

Dags att söka Konstnärsnämndens stipendier

Nu är det dags att söka diverse stipendier hos Konstnärsnämnden. Aktuella datum för området teater, dans och film i vår är följande: Arbetsstipendier och långtidsstipendier, båda med sista ansökningsdag 4/4, och Internationellt studiestipendium, Stockholm (Dans) med sista ansökningsdag 25/4. Av de stipendier som är öppna för alla konstområden finns Internationellt kulturutbyte/resebidrag med sista ansökningsdag 25/4.

Maria Blom debuterar som operaregissör

Film- och teaterregissören Maria Blom sätter upp Carl Orffs verk *Carmina burana* och *Catulli carmina* på Dalhalla Opera i sommar. Därmed begär hon debut som regissör av musikedramatik. Solister i helkvällsföreställningen är finska sopranen Tuuli Lindeberg, brittiske tenoren Alexander James Edwards samt svenske barytonen Ola Eliasson.

Arabiska teatern gör rivstart med fullbokad turné

Sverige har Europas första professionella ensemble som spelar pjäser på arabiska. I höst reser den fria gruppen ut på en överbokad turné med Riksteatern för att spela föreställningen *Den lille prinsen*, baserad på Antoine de Saint-Exupéry's världsberömda bok.

– Det är så roligt, vi trodde aldrig vi skulle nå ut så här fort, säger Helen Al-Janabi, konstnärlig ledare för Arabiska Teatern.

DET ÄR BARA ETT ÅR SEDAN gruppen bildades, påpekar Helen Al-Janabi strax innan de ska spela den första av helgens två föreställningar i Folkets Hus lokaler i förorten Fisksätra utanför Stockholm. Under året har de producerat en fullständig teaterföreställning och byggt en grund för att göra workshops och fortsätta producera teater. Arabiska Teatern har gjort om matsalen i Folkets Hus till spelplats och scenmästaren Sam Almasri testat om planeterna hamnar på rätt plats på scenen.

– I går var det kickoff i projektet *Kreativa platser* i Fisksätra där vi ingår i ett partnerskap, berättar Helen.

Projektet *Kreativa platser* är ett initiativ av kulturminister Alice Bah Kuhnke. Regeringen har avsatt 100 miljoner kronor under en treårsperiod för att skapa ett 20-tal nya kreativa fästen huvudsakligen i miljonprogramsområdena. Fisksätra, där Arabiska Teatern ska få sin bas, är en av dessa platser.

– Kanske kommer en Black box-scen byggas här i Folkets hus på sikt. Det är åtminstone vad vi hoppas! fortsätter Helen.

Arabiska Teatern består av arabisktalande skådespelare och alla verksamma i gruppen är professionella teaterarbetare. Helen har syrisk bakgrund och är utbildad på Teaterhögskolan i Damaskus. De andra två skådespelarna på scen, Anji Al Youssef och Ibraheem Manaem, är även de utbildade på Teaterhögskolan i Syrien och nyanlända i Sverige.

– Jag kom hit 2009 men det är först 2015 när jag spelade i Karim Rashed's

föreställning *I came to see you* på Malmö Stadsteater, som jag bestämde mig för att bilda en teatergrupp. Mycket har hänt de senaste åren. Arabiskan har blivit det största minoritetsspråket i Sverige. Och flera arabiska skådespelare har kommit hit.

II-ÅRIGA JOMANA ÄR PÅ PLATS redan vid första speldagen i Fisksätra Folkets Hus. Hon fick en föreställningsaffisch i sin hand på fritidsgården och med intensiv blick följer hon nu vad alla gör. Skådespelarna samtalar varmt om och med henne.

– Jomana kom tillbaka för att se föreställningen också på söndagen. Efter att vi steg av scenen gick hon upp och spelade piloten. Vi har fått så många reaktioner på *Den lille prinsen*, berättar Helen Al-Janabi när vi ses igen på ett café efter helgen.

Föreställningarna på Folkets Hus var gratis och en nyanländ familj var där. Pappan berättade att barnen aldrig brukade vistas ute. Efter att ha sett pjäsen var barnen glada, lekte och hoppade för första gången på åtta månader.

– Igår kom en kvinna fram till oss efteråt. Det var första gången hon sett en arabisk föreställning i Sverige, hon grät av glädje för att hon slapp parera de barriärer som uppstår med språkskillnader. En annan person var tacksam för att hon slapp höra om politik och krig. Hon kunde inte något om kultur sa hon, men föreställningen gav henne så mycket. Det finns ett stort sug efter att få ta del av ett litterärt arv, av historier med hög kvalitet, säger Helen.

För många människor i den här språkgruppen uppstår det ett slags tomrum när de ska ta del av konst genom det svenska språket. Många nyanser försvinner.

Den lille prinsen hade premiär den 15 december 2016 på Teater Tribunalen där de spelade tolv föreställningar. Efter det uppträd-

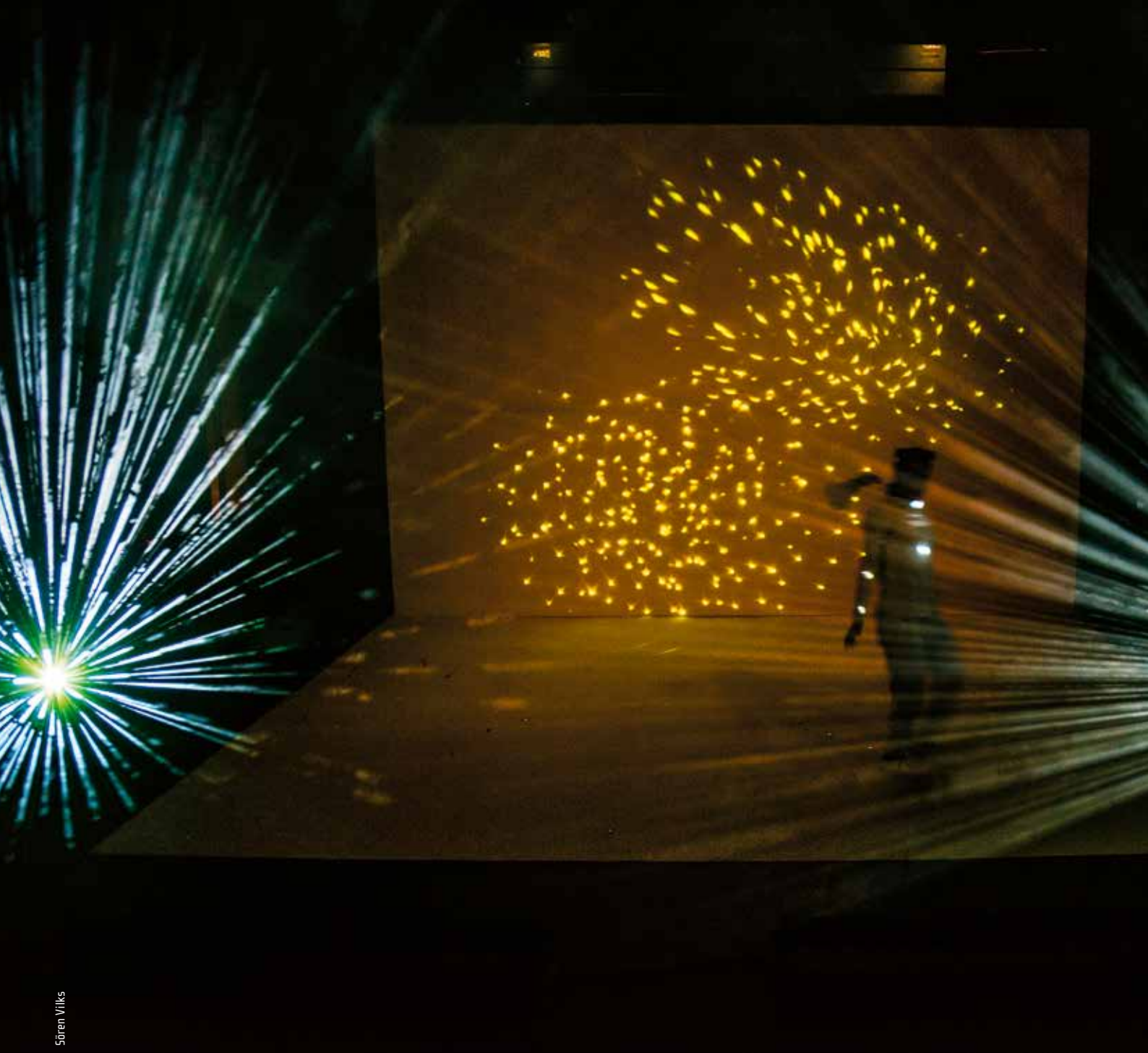
Kristian Pohl

Helen Al-Janabi

Anji Al Youssef (th) tillhör den första generationen utbildade skådespelare vid Teaterhögskolan i Damaskus. Hennes röst är välkänd i den arabiska världen.

Sören Vilks

de Arabiska Teatern på Turteatern i Kärrtorp och i Tensta.

– Vi ser fram emot att turnera i hela landet men det är ett stort ansvar. Utan Riksteaterns stöd hade vi aldrig kommit så här långt, så snabbt. Det är otroligt att fler än ett 40-tal teaterföreningar och länsteatrar kommer presentera oss i höst. Nu vill vi möta den arabisktalande publiken över hela landet.

Den lille prinsen är gruppens första större teaterprojekt och en historia som Helen burit länge på. Hon har läst boken vid tre olika skeden i livet, som barn, som ung student på Teaterhögskolan i Damaskus och som vuxen i Sverige, då på svenska.

– Jag tycker mycket om berättelsen. Men det hände något med texten när jag läste den på svenska. Historien kom närmare och blev mer levande, säger hon.

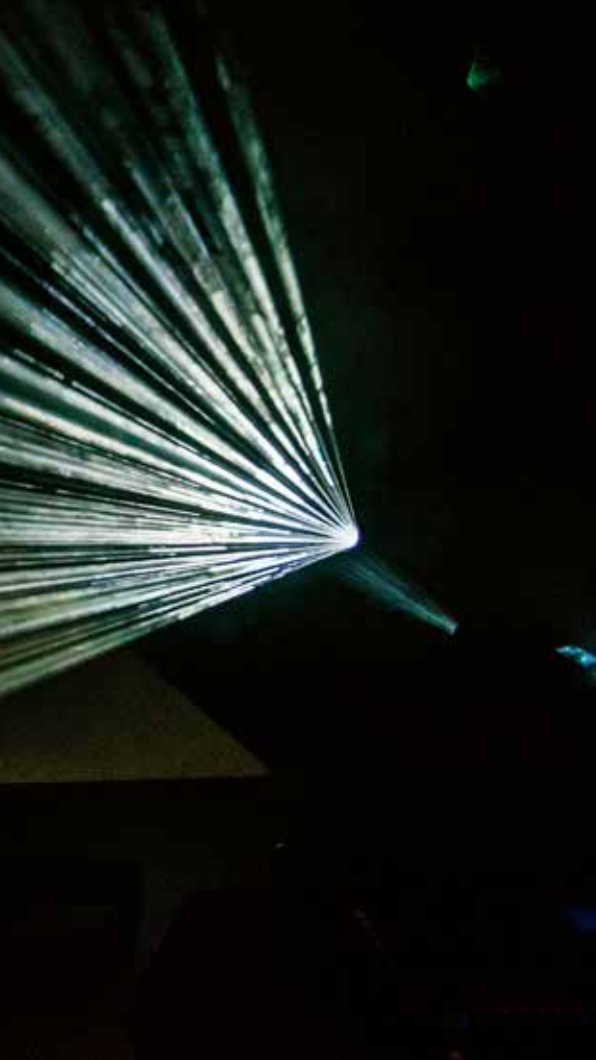
Boken handlar om ensamhet, vänskap och kärlek. Helen påpekar att i den arabiska världen står du aldrig ensam, du har alltid

familjen runt om dig. I *Den lille prinsen* blir ensamheten en hoppfull lek med fantasin.

– Berättelsen får en annan betydelse här. I boken är du social med ensamheten, det är inte negativt för mig. I Syrien känner man sig mer stabil i sin ensamhet, här kan den upplevas som mer hotfull.

Helen växte upp som statslös i Syrien, med en pappa från Irak och en mamma från Syrien. Hon kände Ibraheem redan i Damaskus, han gick på Teaterhögskolan några år efter henne. Anji kände hon däremot inte, hon tillhörde den första generationen utbildade skådespelare i Damaskus och är en mycket välkänd röstskådespelare i den arabiska världen.

ARABISKA TEATERNS ANDRA BEN är att göra teaterövningar för asylsökande barn och unga. Gruppen har knutit ytterligare en

Kristian Pohl

Sören Vilks

Ibraheem Manaem.

Sören Vilks

Anji Al Youssef.

arabisktalande skådespelare till sig – Mustafa Aldarwish. Han gör dels dockteater för barn, dels Al Hakawati som är en traditionell sagoberättarkonst från Mellanöstern.

Mustafa berättar sagor och historier i traditionell kostym. Han har tidigare jobbat med workshops för barn i flyktingläger i Libanon.

Utöver verksamheten med workshops har Arabiska Teatern också satt igång med att producera en föreställning under arbetsnamnet *Sverige, Sverige, älskade vän?*

– Vi har efterlyst berättelser från arabisktalande om Sverige och svenskarna. Vi vill beskriva hur de som kommer hit upplever sitt nya land. Vi vill berätta om onda och svåra saker, men också om goda och roliga saker. Vi har fått en otrolig stark reaktion från folk, 4 000 personer har gillat och hundratals har skrivit kommentarer på Facebook, säger Helen.

Arabiska Teatern har kopplat in en dramatiker som bor i Paris för att skriva en pjäs utifrån det material de fått in. Han heter Wael Kadour, och dramatiserade även *Den lille prinsen*.

– Jag vill diskutera och gestalta känsliga ämnen och berättelser. Jag vill fånga kvinnors berättelser, få dem att förstå att det här landet stödjer kvinnor. Vi vill prata om detta och göra bra konst av det.

Sverige, Sverige, älskade vän? ska vara klar i slutet av året. Nu väntar andra jobb. I vår ska Ibraheem och Helen arbeta med Cirkus Cirkörs föreställning *Movements* som har premiär den 15 maj på Malmö Stadsteater.

– Jag kan inte hålla mig tills det drar igång. Det ska bli så häftigt. Att få jobba med Tilde Björfors och Cirkus Cirkör är stort. Det handlar också om oss. Vi ska använda våra egna minnen och berättelser. Tilde gör det på ett så fint konstnärligt sätt.

himlen, träden, skogarna, djuren och fåglarna. När jag var sex år

ETT SPÄNNANDE ÅR VÄNTAR för Helen Al-Janabi och skådespelarna på Arabiska Teatern. Gruppen fortsätter att jobba med *Kreativa platser* i Fisksätra och utvecklar workshopmodeller.

– I vår håller vi workshops för kvinnor i Fisksätra, ihop med en dramapedagog. Många kvinnor känner sig instängda. De går till skolan, till sina jobb men har lite socialt liv utanför hemmet. Vi vill fånga deras historier och få deras bild av Sverige. Vi ska också göra workshops med barn och ungdomar, säger Helen.

Arabiska Teatern har en egen liten ensemble och har vuxit snabbt under ett år. Det har bildats en konstnärlig plattform för professionella arabisktalande teaterarbetare och ensemblen hoppas att deras nätverk fortsätter att växa. Det verkar som vi behövs, säger Helen.

– Några tycker vi är snobbiga som kallar oss för den enda professionella arabisktalande teatern. Det finns en del tillfälliga projekt i Europa, en del föreställningar som blandar olika språk, och en del amatörföreställningar, men ingen kontinuerlig teatergrupp, utom vi. Det är sorgligt. Vi hoppas att det blir ändring på detta snart och att fler arabiska teatergrupper växer fram.

MAGDALENA BOMAN

Helen Al-Janabi

Familj: Man och två döttrar.

Utbildad: Teaterhögskolan i Damaskus 2001–2005.

Arbete i urval: Teaterföreställning *AB- (My Father)* (2005–2007) turné i Syrien & Damaskus med The Opera House, regi: Fayeze Kazak. *Arabic Home* (2007). TV-serie för barn, producerad och distribuerad av Al-Jazeera Children Channel, regi: Sulafa Hijazi. En av huvudrollerna i *Hearts* (2008), regi: Hakim Marzougui på en av Syriens främsta teatrar, Teater Al-Qabani. I Sverige: Medverkade, initierade och producerade *Tre sagor på arabiska* (2011–2012). *I came to see you* (2015–2016) av Karim Rashed, regi: Petra Brylander & Robert Jelinek, Malmö Stadsteater/Riksteatern. Pjäsen spelades in för Radioteatern. *Den lille prinsen* (2016) av Antoine de Saint-Exupéry, regi: Helen Al-Janabi & Mohammad Beni Hani, Arabiska Teatern.

Längtar efter: Att sätta upp något av Jon Fosse. Och introducera arabiska dramatiker här i Sverige, som exempelvis Saadallah Wannous, en syrisk modern dramatiker som är väldigt känd i arabvärlden.

Lo Kauppi gräver där hon står. Avgångsstudenterna på skådespelarprogrammet vid Göteborgs universitet valde henne som regissör för sin slutproduktion. Resultatet blev #vitamänväldtar, en ny pjäs om våld och sexövergrepp som utspelas i teatermiljö.

Kristoffer Pettersson.

Vi måste prata om trakasserier

LO KAUPPI GÅR UT HÅRT, redan titeln på hennes nya pjäs, #vitamänväldtar, provocerar.

– Reaktionerna bekräftar att det här är ett ämne som vi behöver prata om. Det finns inte tid att fega inför det som händer i Sverige idag med den snedvridna nyhetsrapporteringen om att det är invandrarna som kommer hit och förstör det här landet. Vi måste göra motstånd, säger hon.

#vitamänväldtar är skriven speciellt för skådespelarprogrammets avgångsstudenter på HSM, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet. Lo Kauppi regisserar också slutproduktionen, som spelas 10-26 mars. När HSM gick ut med sitt pressmeddelande fick hon genast mängder av hat och hot i telefonsamtal, mejl och inlägg på nätet. På ett dygn fylldes 70 sidor på Flashback, berättar hon.

– Såklart finns det människor med alla hudfärger som är förövare. Det är en intressant fråga; vad är det som gör att man blir sexförövare? Det har jag försökt att undersöka sedan jag började skriva pjäsen.

De tolv studenterna i avgångsklassen har själva valt henne till regissör. Att det även blev en ny pjäs handlar om Lo Kauppi önskan att arbeta i nuet.

– Jag är väldigt nöjd med demokratin och den genomtänkta processen nuförtiden. De här skådespelarna, alla nordiska och blonda, ville också det här, det fanns önskemål om ett ämne som engagerar dem. Jag har tidigare gjort mycket om sex, makt och kön. Så jag gick igång på det.

PJÄSEN HAR KONKRETA inslag av våld och övergrepp. Bland personerna finns en omtyckt skådespelarkille med aggressio-

ner och svartsjuka som tar över hans sexliv. En annan är kvinnan som har utsatt sin dotter för sexuella övergrepp. Här finns också en familj som varje söndag går ut för att hata sexförövare som ställs ut i en glaskub.

Den mest utsatta unga kvinnan spelas av en man. På scen medverkar även Axmed Muse, praktikant från SET, Stockholms Elementära Teaterskola. Han spelar en städare som skickar pengar till sin mamma i Somalia och uppmärksammas av övriga i pjäsen först när han blir en möjlig förövare. Lo Kauppi gör en kommentar till dagsläget.

– Jag ville också beskriva glappet mellan den dömda sexförövaren och den icke dömda. Det är otroligt svårt att fälla någon för våldtäkt, men när du väl är fälld är du dömd för resten av livet. Jag hittade

Johan Wingborg

Maria Pontén och Erik Karlsson Jeansson.

Emil Roos Lindberg.

Om du utsätts för sexuella eller andra trakasserier

- ✓ Säg ifrån till den som trakasserar (eller be någon att göra det åt dig). Markera att handlingen är ovälkommen.
- ✓ Berätta för din arbetsgivare, som är ytterst ansvarig, eller någon på arbetsplatsen som representerar arbetsgivaren. Du kan även kontakta skyddsombudet på arbetsplatsen.
- ✓ Om en arbetsgivare får kännedom om att en arbetstagare upplever sig utsatt för trakasserier är arbetsgivaren skyldig att utreda händelserna och vid behov genomföra åtgärder för att förhindra trakasserier i framtiden.
- ✓ Om du inte får gehör, eller om det är arbetsgivaren som är överövaren, vänd dig till Teaterförbundet eller till Diskrimineringsombudsmannen.

Lo Kauppi

Yrke: Skådespelare, regissör, dramatiker, debattör och föreläsare.
Arbetar med: Teater, film, tv, radio, musik och konstaktioner.
Har skrivit: Manus, artiklar, sketcher och dokumentärroman.
Aktuell med: Manus och regi för #vitamänvåldtar, slutproduktion för skådespelarprogrammets avgångsklass på HSM, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet.

ier och övergrepp

inspiration i USA där man hänger ut sexförövare och har appar så man kan se hur de rör sig, var de bor och hur de ser ut. De dömda är paria och kan aldrig återvända till samhället.

Varför är du så intresserad av de här frågorna?

– Sex och makt hör väldigt mycket ihop för mig. Kvinnor har fråntagits sin sexualitet i många hundra år och döms fruktansvärt hårt i en uppdelning mellan kvinna och hora. Är du en hora har du ingen rätt längre. Man pratar om att andra kulturer har det så. Jag vill vända lampan mot oss själva och prata om vår svenska kultur.

Du har placerat pjäsen i den miljö där den ska spelas. Hur tänkte du?

– När jag började undersöka och djupintervjua upptäckte jag att flera våldtäkter hade skett inom vår bransch. På våra

skolor. Då började jag gräva där jag stod. Pjäsen är fiktion, men jag bygger på sanna berättelser. Flera våldtäktsmän är hopmixade, men i stort sett allt som händer är hämtat ur verkligheten. Och jag har inte överdrivit det minsta.

Hur har klassen reagerat på arbetet med pjäsen?

– De hade bett om det här, men när vi började mata på med filmer, bjöd hit en representant från Rädda Barnen och gick på djupet. Då satt de helt gråa i ansiktet. Men uppslutningen kring att ämnet är viktigt är stor.

Nu väntar Lo Kauppi på hela branschens reaktion.

– Jag hoppas att det här bara är starten. Pjäsen ska absolut spelas på en teater sedan.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Saga Berlin

Nya tag för avsomnade dramaturger

Teaterförbundets avdelning för dramaturger har legat i träda de senaste åren. Men nu vill en grupp yrkesutövare i Göteborg ge den en nystart. Lisa Lindén är ordförande i interimsstyrelsen. Hon hoppas att årsmötet den 8 juni ska samla många medlemmar från hela landet.

FOLK KAN TYCKA ATT DET ÄR BRA med dramaturger, men ofta vet man inte vad de gör.

– Vi kan bli betraktade som en onödig börda som regissören får lagd på sina axlar. Andra ser oss som ett lyxigt erbjudande. Vi arbetar mitt i produktionerna, men alla processer är olika. Och vi har aldrig sista ordet, utan vi är en rådgivande funktion, säger Lisa Lindén.

Enligt förbundets medlemslista finns det cirka 60 dramaturger i landet. Men Lisa Lindén tror att det finns fler som jobbar och som förhoppningsvis också vill komma med i avdelningen och förbundet.

Hon anar en längtan efter berättelser och därmed behov av yrket som hjälper till att föra fram dem på scenen. Grundläggande kan sägas att en dramaturg sysslar med analyser. Det kan handla om att ha synpunkter på kompositionen i en uppsättning, bistå vid repertoarläggning, skriva programblad, hålla föreläsningar, vara samtalspartner och lektor till pjäser.

Av tradition ses yrkesgruppen ofta som textens försvarare på teatern. Med ett vidgat textbegrepp och allt mer sammansatta produktioner har rollen vidgats. Devisingprojekten, de kollektiva arbetsprocesser som utgår från många olika sorters material – inte nödvändigtvis en skriven text – aktualiserar till exempel behovet av dramaturger.

– Det blir viktigt att diskutera rollerna. Vem har till exempel rättigheterna till text som har arbetats fram kollektivt? Och vad innebär dramaturgens del? Vi vill kompetensutveckla oss genom olika insatser och aktiviteter. Det i sig tror vi kanske kan stärka

vår roll och på ett sätt utveckla scenkonsten. Arbetet i interimsstyrelsen går ut på att förbereda frågor för en ny styrelse, men vi har ännu inte formulerat konkreta planer och utmaningar för avdelningen.

EN BIDRAGANDE ORSAK TILL NYSTARTEN är behovet av kollegor. Idag är det bara stora institutioner – om ens de – som har dramaturgiat, det vill säga en avdelning med flera dramaturger. Fria grupper har sällan råd med funktionen överhuvud taget. De flesta dramaturger arbetar ensamma, och det finns ingen utbildning enbart för dem. Vid STDH, Stockholms dramatiska högskola, heter programmet dramaturg/dramatiker. Dramatiker skriver pjäser, det gör inte dramaturger, även om somliga växlar mellan de båda professionerna. Här kan det fackliga arbetet öka kompetensen.

– Det handlar mycket om makt. Och om kontinuitet, att få följa hela processen. Jag har arbetat i cirka fyra år som dramaturg, på några olika teatrar, främst på Regionteater väst. Och jag har en magisterexamen i genusvetenskap med inriktning mot dramatik och litteratur. Det var intresset för kön som dramaturgisk funktion på scen som förde mig in i jobbet. Att arbeta som sufflös och regiassistent har också varit jättebra skolor, säger Lisa Lindén.

Initiativet till att bilda avdelningen springer ur mötena i Barnteaterakademien i Göteborg, ett forum som på kulturnämndens uppdrag ska utveckla utbud, kvalitet och samarbete när det gäller dramatik för barn och unga.

– Vi dramaturger upptäckte då många gemensamma frågor.

Ola Kjølbye

För några år sedan stod de sammansatta devisingprocesserna i fokus och resultatet blev en antologi, *Samtal om devising* (2013) med dramaturgerna Anna Berg, Lisa Lindén och Kristina Ros som redaktörer.

Under bibu i Helsingborg förra året aktualiserades idén om en yrkesavdelning. Teaterförbundet gav genast positiv respons och nyligen bildades interimsstyrelsen med Lisa Lindén som ordförande. Övriga ledamöter är Stefan Åkesson, Gunnar Eriksson och Kristina Ros. Valberedning inför årsmötet den 8 juni är Hase Carlsson och Anna Berg.

Total västsvensk dominans, men det ska det bli ändring på, hoppas Lisa Lindén.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Lisa Lindén

Yrke: Dramaturg och konsult i genus- och jämställdhetsfrågor.

Född: 1976 i en teaterfamilj i Örebro.

Bor: I Göteborg.

Har skrivit: *Dottern*, en monolog om missbruk, samt boken *Det dom inte sa – om hur jag blev feminist*.

Läser just nu: *En annan historia* av Lina Thomsgård (red.)

Andra engagemang: Styrelseledamot i Doris Film, sitter i Kulturrådets referensgrupp för den fria scenkonsten samt är baskettränare

MALMÖ OPERA SÖKER

**biträdande regissör
& inspicient**

Mer information på
malmoopera.se

MALMÖ OPERA

SCENKONSTBOLAGET I ÖSTERGÖTLAND
söker följande nyckelpersoner

- Teaterchef/konstnärlig chef
ÖSTGÖTATEATERN
- Produktionschef
ÖSTGÖTATEATERN
- HR-chef
SCENKONSTBOLAGET I ÖSTERGÖTLAND

Läs mer på:
unikresurs.se

**SCENKONSTBOLAGET
I ÖSTERGÖTLAND**

folketeatret | **nørregade
turne**

**FOLKETEATRET I
KÖPENHAMN SÖKER
MASKÖR**

Vi söker en maskör för korttidsanställning, perioden augusti 2017 till februari 2018. Du är utbildad maskör, och gärna med ett par års yrkeserfarenhet.

Du kommer främst att arbeta med framtagandet av produktioner och har goda kunskaper inom perukmakeri, sminkning, karaktärsminskning, frisering samt grundläggande frisörkunskaper.

Du är van att arbeta självständigt med produktioner, och också att ingå i ett team för att uppnå verksamhetens mål. Du är flexibel, både vad gäller arbetssätt och arbetstider, då dessa varierar.

**SKICKA DIN ANSÖKAN SENAST 15. APRIL
TILL MASKÖRLEDARE MIKAELA ARTÉN
MIAR@FOLKETEATRET.DK**

Bifoga CV och referenser.

Vid frågor om tjänsten kontakta Mikaela Artén på ovanstående mail, eller på tel. 0045 22 25 73 21.

Vem såg Norge köra om?

STÅR PÅ EN BAR I OSLO med en norsk kollega häromåret. Det är skidtävling på tv:n och till publikens missnöje leder svensken Marcus Hellner. Jag frågar kollegan om jag behöver texta en svensk skådespelare i min norska långfilm. Han ler och nynnar signaturen till *Bolibompa*.

- Nej. Vi förstår allt. För vi växte upp med världens bästa Barn-tv! Ni då, ser ni norsk tv?

- Nja... *Skavlan* kanske.

- Haha! Bare vent ...

Senare ser jag en notis om att dataservern på NRK hade brakat ihop. En miljon dataanvändare runt om i Norden loggar in samtidigt. Orsaken är visst en ny ungdomsserie. *Skam* ...

Brydda TV-strategier från hela Europa vallfärdar till Oslo: Att bara komma på tanken att göra program för "dödens målgrupp", tonåringarna! Norrmännen berättar tålmodigt om sin noggranna och påkostade research och att serien dessutom är producerad av en radiokanal!

De kunde också ha berättat om den politiska vision som ligger bakom:

"Alla säger sig vilja barnens bästa, men vi är beredda att betala för det" säger en norsk politiker 2008. Regeringen bestämmer då om nya mål för kulturen och gruppen barn/unga anses extra viktig. Åtta år senare upplever norsk film sitt bästa år på 40 år och 2016 går nästan varannan biobiljett till en film för unga!

I Norge görs fyra till sex barnfilmer om året och varje film ses av cirka 100 000 besökare. Förutom stöd från Norska Filminstitutet finns ett förmånligt publikrelaterat stöd för investerare – efter 10 000 besök får investerarna tillbaka 200 procent på insatsen!

Detta stärker budgetar och förstås även kvaliteten på filmerna.

Vår svenska barnfilm däremot har fört en tynande tillvaro under senare år. Ofta underfinansierad och med blygsam lansering har den haft allt svårare att nå publiken. (Undantaget är utlandsfinansierad animerad som exempelvis *Bamse*-filmerna.)

Dessutom går vårt barntv-drama på sparlåga. Varje dramaserie kallas för en prio-satsning men den görs bara vart fjärde år!

Det allt mer sjunkande intresset från branschen och inte minst kreatörerna har äntligen uppmärksammats och Svenska Filminstitutet tillsätter under 2017 en barnfilmskonsulent. Medlen kommer att räcka till delfinansiering av två, tre filmer per år. Men eftersom investeringsviljan i övrigt är låg – 2016 lever få svenska filmer upp till sina publikmål – skulle det vara önskvärt med någon slags publikrelaterat stöd liknande Norges.

Effekten av en barnfilmskonsulent och eventuella stimulanspaket ser vi först om ett par år

– Det tar tid att arbeta fram en film. Och innan dess kommer valet 2018 ...

PÅ SPORTBAREN JUBLAS DET. Min norska kollega och jag ser skidåkaren Northug komma ikapp en stummad Hellner. Kollegan ser mitt missmod:

– Ni var bäst, å vi lärde oss av er. Vi står på era axlar, sjönner du?

Just då kör Northug förbi Hellner och kommentatorn skriker:

– DER FIKK DU, SÖTE BROR!

STEPHAN APELGREN

REGISSÖR, IDAG KONSULENT FÖR LÅNGFILM/TV-DRAMA PÅ FILMPOOL NORD

BOKANMÄLAN

Tänkvärd bok för ett bättre kulturliv

FÖRFATTAREN OCH POETEN Mats Söderlund har tagit sig an uppgiften att skapa handlingsplaner för en mer livskraftig kultur i vårt land. Det gör han i boken *Välkommen till kultursamhället. 25 förslag till ett bättre kulturliv*. Som boktiteln antyder tar Söderlund ett brett grepp om ämnet. Han är ute för att optimera förutsättningarna för kulturlivet i stort, förändra attityder, slipa ner trösklar och låta många dörrar öppnas.

Söderlunds förslag är åskådliga och väl motiverade ur olika perspektiv. Och just denna konkretion gör att kulturvisionen inte upplevs som utopisk. Som grund för Söderlunds idéer ligger kulturell jämlikhet, delaktighet och tillgänglighet. Han vill bland annat att det ska bli lättare att starta och driva lokala kulturföreningar och då betyder ett genreoberoende kulturhus som samlingsplats och spelplats mycket.

Många av förslagen kommer att kosta, men Söderlund är övertygad om att de kommer att betala sig. Det är en fråga om kulturens finansiering. Samhällets satsningar, privata investeringar och hur mycket folk lägger ner på kultur.

Idag har pengar flyttat från mediekonsumtion till teknik, mobil- och bredbandsabonnemang. Söderlund citerar Pelle Snickars som räknat ut att enbart Telia Soneras vinst från tre månaders verksamhet motsvarar den samlade försäljningen av böcker, dataspel, musik, biobiljetter med mera under ett helt år.

Här kommer Teaterförbundets filmpolitiska förslag in i bilden; att alla som tjänar pengar på film måste bidra till produktionen.

DET ÄR INTE EN RÄTTIGHET att få försörja sig på ett konstnärligt yrke, konstaterar Söderlund, men understryker samti-

digt att de konstnärliga processerna måste skyddas. Hur kan kulturpolitiken verka för konstnärlig kvalitet om inte genom att stärka de professionella kulturskaparnas villkor, frågar han. Först och främst bör det konstnärliga arbetet i sig ge en rimlig intäkt, men det förutsätter reformer, som exempelvis en fungerande upphovsrätt och en fungerande avtalsmarknad.

SÖDERLUND HAR SKRIVIT en tankeväckande och idérik bok. Den borde läsas av många, såväl kulturskapare som kulturpolitiker och allmänt kulturintresserade personer. Och jag är övertygad om det skulle vara av värde för Ann-Christin Nykvist, som nyligen utsetts att utreda villkoren för de professionellt verkamma konstnärerna, att ta del av den.

GUNNAR FURUMO

Hällefors folkhögskola

Studera i höst?

Läs någon av kurserna:

- Skådespelarlinjen
- Teaterlinjen - för dig med NPF

Sista anmälningsdag 5 maj. Läs mer på www.folkis.nu

Hällefors folkhögskola
Adress: Klockarv. 16, 712 33 Hällefors
Filial: Jordgatan 6, 702 23 Örebro

SÄLJES

DANSGOLV / LJUSRIGG

Nu säljer vi vårt fantastiska Dansgolv som ni lätt lägger och förflyttar dit ni vill till både möjliga och omöjliga platser. Vi säljer främst 12x12 meter men större yta finnes .

Komplett enkel ljusrigg med tillhörande kablage finns också att köpa. samt enklare ljudutrustning.

För mer info och pris maila lana.raandevo@gmail.com

**LENA JOSEFSSON
& KOMPANI RAANDE-VO**

www.raandevo.se

Baskurs i film och media

två terminer, 60 hp
kursstart hösten 2017

Du lär dig grunderna i att arbeta praktiskt med film, tv och radio.

Kursen är på heltid under ett år och hålls på Subtopia i Botkyrka.

Ansök senast 18 april på uniarts.se.

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

STOCKHOLM DR HÖGSKOLA
KUNSTAMNAT ISKA

Kunskap ger pengar!

Är du medlem i Unionens a-kassa är det bra att veta följande:

Om du har ett arbete just nu - bra!

Be din arbetsgivare om ett kontrakt eller avtal och skicka en kopia till oss.

Du har precis avslutat ett arbete - ok!

1. Gå till Arbetsförmedlingen och anmäl att du söker nytt arbete så skickar vi information till dig.
2. Be din arbetsgivare fylla i ett arbetsgivarintyg. Enklast fyller arbetsgivaren i det på www.arbetsgivarintyg.nu och skickar det till dig. När du har godkänt arbetsgivarintyget skickar du det direkt till oss. Tjänsten kräver att ni båda har BankID.
3. Gå in på vår hemsida och logga in på Mina sidor för att fylla i kassakort. De ingår i din ansökan! Ring om du behöver papperskassakort.

**UNIONEN
A-KASSAN**

Mer information kring kulturarbete hittar du på vår hemsida www.unionenakassa.se/arbetslöshetsförsäkringen/kulturarbete.
Telefon 0770-77 77 88 (knappval 5). Du kan också skicka meddelande på Mina Sidor eller mejla till kulturen@unionen.se

Filmskaparlinjen

Nya perspektiv

Ettårig eftergymnasial utbildning, helfart
- förberedande för högre filmutbildning

Fördjupning

Ettårig fördjupning, helfart
- regi, produktion och manus

www.marieborg.net

 MARIEBORG
FOLKHÖGSKOLA OCH KONFERENS

TeaterAlliansen anställer skådespelare

med start 1 september 2017

Ansök senast 30 april

www.teateralliansen.se/anstallning

Har du frågor mejla
ansokan@teateralliansen.se

Teater
Alliansen

Dansalliansen

Dansalliansen anställer dansare

Ansök 3 februari – 3 april 2017

Info om hur man ansöker finns på
www.dansalliansen.se

Vid frågor ring eller mejla
08-442 7990/ ansokan@dansalliansen.se

TRE SYSTRAR SOM INTE ÄR SYSTRAR

7 april StDH, 19 april Inkonst

REAL TALK

7 april Uppsala stadsteater

S* MUNDITIA DEVON REX

22 april Folkteatern Gävleborg

STHLM NEW OPERA 2017

22 april Operahögskolan

VULPE

26 april Svenska balettskolan, 18 maj Dansens Hus

VÅNING 24

28 april Wenner-Gren Center

A MAP TO GET LOST

4 maj Backa teater, 19 maj StDH

IF ATLAS SURRENDERS

4 maj StDH

RÖVARE

11 maj StDH, 23 maj Scenkonstbiennalen

RAWBOTIC

17 maj StDH

ANDRUM

19 maj StDH

VAR GÅR MIN GRÄNS?

Worskhopturné, Troja scenkonst

SCENEX17

uniarts.se

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

STOCKHOLM DR HÖGSKOLA
KHOL AMAT KOLA
MS ISKA

prolight+sound

Frankfurt am Main

4/4 – 7/4 2017

Let's master it.

Inträdeskort och
information:
prolight-sound.com

Stage & Theatre

Att tekniken fungerar såväl framför, bakom och på scenen är a och o. På avdelningen "Stage & Theater" på Prolight+ Sound 2017 står ett brett produktutbud för teater- och filmproduktion i centrum. Det senaste inom ljud, ljus och scenteknik samt teaterplanering hittar du här.

Upplev den nya tekniken och möt experterna på en av eventtekniksektorns viktigaste internationella mötesplatser.

info@messefrankfurt.se

Tel. 08-660 00 45

messe frankfurt

Vill Du bli LOGONOM?

Läs LOGONOM-programmet 120 hp på SMI – en tvåårig högskoleutbildning

SMI

Du får kompetens att arbeta med

- muntlig kommunikation i olika former
- rösten och talet i konstnärliga sammanhang
- förebyggande röstvård
- rösten och talet i ledarskap och kommunikation

Sista datum för ansökan 15 april Läs mer på www.smi.se

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT

08-611 05 02

info@smi.se

www.smi.se

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Utlysningar inom teater, dans
och film

Arbetsstipendium

Långtidsstipendium

Sista ansökningsdag 4 april

Internationellt kulturutbyte

Resebidrag

Studiostipendium inom dans

Sista ansökningsdag 25 april

Konstnärsnämnden stödjer professionella konstnärers arbete, utveckling och internationella kontakter och håller sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor.

08-506 550 00

www.konstnarsnamnden.se

K

Den 28 mars släpper vi biljetterna till Scenkonstbiennalen 2017

Sveriges största scenkonstfestival presenterar i år 15 utvalda föreställningar samt internationella gästspel och högskoleproduktioner.

Dessutom mängder av seminarier, workshops, samtal, happenings och fest!

Köp ditt Biennialpass och biljetter på
scensverige.se/scenkonstbiennalen

Vi möts i Norrköping 23-28 maj!

Ny utbildning!

SÖK
NU!

Drömmer du om ett tekniskt avancerat arbete och en ledande roll bakom scenen?

Teater-, Event- & Scentekniker är en helt ny tvåårig grundläggande event- och teater teknisk utbildning på heltid för dig som vill jobba som scentekniker, projekti- och mediatekniker, eventtekniker eller liknade på landets alla scener och arenor.

Teater-, event- och scenbranschen efterfrågar välutbildade medarbetare som kan hantera den senaste tekniken, som kan sitt hantverk inom yrket och som törs gå främst med nyskapande lösningar.

Eftersom utbildningen är en yrkeshögskoleutbildning kommer en tredjedel av utbildningen att vara arbetsplatsförlagd, vilket ger dig unika möjligheter att knyta värdefulla kontakter.

Ansök senast 20 april 2017 på yrgo.se

YRGO
HÖGRE YRKESUTBILDNING

I samarbete med:

nya Teaterpedagog - utbildningen

MARIEBORG
FOLKHÖGSKOLA OCH KONFERENS

www.marieborg.net

TEATERTERLIN JEN

Förbundsnytt

Normbrytande funktionalitet?

Nu söker normkreativa arbetsgruppen på Teaterförbundet medlemmar som har egen erfarenhet av funktionsvariation och jobbar inom scen och film. 2017 fortsätter arbetet för mångfald och normkreativitet med extra fokus på funktionalitetsfrågorna. Förbundet behöver utvecklas, och då behövs input från Teaterförbundets medlemmar: Vilka föreläsare ska bjudas in? Finns det andra organisationer vi kan samarbeta med? Och hur blir förbundet bättre för medlemmar med normbrytande funktionalitet?

Hör gärna av dig till normkreativa arbetsgruppen om du har tips eller vill vara med och engagera dig till nka@teaterforbundet.se

Globalt fackligt arbete

Under de tre senaste åren har Teaterförbundet för scen och film bedrivit utvecklingsprojekt tillsammans med våra globala fackliga organisationer Fia och Uni-Mei.

Ett projekt har handlat om att förbättra säkerheten och arbetsmiljön för indiska filmarbetare. Projektet har arbetat med att öka dialogen med arbetsgivarna, och öka kunskaperna om hur man kan arbeta med arbetsmiljö, hälsa och säkerhet.

Ett annat har fokuserat på att stärka teaterförbunden i Ghana, Marocko och Sydafrika. Projekten har bidragit till ökat medlemskap, ökad regional spridning och ökad jämställdhet i organisationerna i sin helhet och i styrelse/ledning.

Det tredje projektet har inriktats på att stärka kommunikationen mellan fackliga organisationer i Latinamerika, genom att ta fram en digital plattform.

Fackförbundens arbete har skildrats i Scen & Films särskilda internationella bilaga. Gäster från organisationen i Ghana har också besökt Sverige, mött kollegor i branschen och berättat om sitt arbete.

Projektet har nu redovisats till orga-

nisationen Union to Union, som finansierat projektet genom medel från Sida. Under våren pågår planering för kommande samarbeten med Fia och Uni-Mei, vilket kommer att genomföras i gemensamma workshops. Ansökningar för nya programperioder ska inkomma till Union to Union i juni.

Bakom ridån - podden för kulturarbetare

Bakom ridån är namnet på en ny podd av och med musikalartisterna Lisa Wermelin och Maria Hartman. Podden riktar sig till personer som arbetar inom eller är på väg in i kulturbranschen, och samtidigt behöver pepp och inspiration för hur man hanterar "en underbar men ibland snårig bransch". Podden hittar du här: <http://bakomridan.podbean.com/>

Från avdelningarna

Dramaturgavdelningen startas upp

Dramaturgavdelningen inom Teaterförbundet har varit vilande under några år. Nu har en grupp dramaturger i Göteborg dragit igång avdelningen igen.

I januari valdes en interimstyrelse, som förbereder ett årsmöte den 8 juni, då en ordinarie styrelse ska väljas. Interimsstyrelsen består av Lisa Lindén (ordförande), Gunnar Eriksson, Kristina Ros och Stefan Åkesson. Valberedningen letar nu efter hängade styrelsekandidater från hela landet. Är du dramaturg och vill arbeta fackligt, eller känner du någon som du tror skulle passa bra – hör av dig till valberedningen som består av Anna Berg, anna@annaberg.org och Hasse Carlsson hasse@regionteatervast.se

En dag i Medlemsrådgivningen

En medlem som arbetar som ljudtekniker hörde av sig till Teaterförbundets medlemsrådgivning. Hen hade blivit erbjuden anställning på en institutionsteater och ville ha tips och råd inför löneförhandlingen. Teaterförbundets jurist hjälpte medlemmen att komma fram till ett lämpligt löneanspråk utifrån erfarenhet, utbildning och lönestatistiken på området. Medlemmen fick också hjälp att slipa sina argument inför förhandlingen. Juristen rådde även medlemmen att kontakta lokalavdelningen för att få mer information om lönebildningen på teatern.

Har du frågor om lön, kontrakt, avtal eller något annat som rör din arbetssituation, kontakta Teaterförbundets jurister i medlemsrådgivningen på jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (mån-fre 9-12).

Årets deklARATION

Deklarationen ska lämnas till Skatteverket senast tisdag den 2 maj.

I Teaterförbundets deklarasupplysningar får du tips och råd om hur du redovisar inkomster och gör avdrag, och vad du ska tänka på om du har eget företag.

Deklarationsupplysningar hittar du under fliken Faktabanken på www.teaterforbundet.se

Deklarationskurs

Den 3 april hålls en deklarasupplysning i Stockholm med Susin Lindblom, skattejurist med lång erfarenhet av kulturarbetares skattefrågor. Kursen går igenom allt du som frilansare inom kulturfältet behöver veta för att deklarerar för dig och din verksamhet. Anmäl dig till tf.medlemsinfo@teaterforbundet.se senast 28 mars.

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Anna Carlson (skådespelare) ordförande, Minna Krook (koreograf), vice ordförande, Thomas Nörding (scen tekniker), Peter Schildt (filmregissör), Theresé Hörnqvist (producent).

Övriga ledamöter: Måns Clausen (skådespelare), Ulrika Dalenstam (producent), Robert Forsman (tekniker), Andrzej Glosniak (dansare), Zofi Nilsson (scenograf), Simon Norrthon (skådespelare), Martyna Lisowska (musikalartist), Inga Onn (skådespelare), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Annika Stödborg (maskdesign film).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
[facebook.com/teaterforbundet](https://www.facebook.com/teaterforbundet)
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

SÖK STIPENDIUM

TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETS BOLAG

Teaterförbundets Rättighetsbolag utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovs personer (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2017 är 55 år eller äldre och har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget/Stipendier. Du kan också beställa en blankett från:

Teaterförbundets Rättighetsbolag
Box 12710, 112 94 Stockholm
rattighetsbolaget@teaterforbundet.se
08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast tisdag den 18 april 2017.

RÄTTIGHETSHAVARMÖTE

TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETS BOLAG

Utövare och Upphovsmän som erhållit ersättning från Teaterförbundets Rättighetsbolag (Tromb) kallas till Rättighetshavarmöte.

Tid: Måndagen den 16 maj 2017, kl. 17.00
Plats: Kaplansbacken 2 A, lokal "Stallet", Stockholm

På mötet redovisas Rättighetsbolagets verksamhet, ges information kring aktuella upphovsrättsfrågor samt beslutas om nominering av två ledamöter till Rättighetsbolagets styrelse.

Underlag till mötet kan rekvireras från Teaterförbundet för scen och film och kommer även att finnas på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget.

Vi bjuder på smörgås och öl/vatten.

ANMÄL DELTAGANDE

till rattighetsbolaget@teaterforbundet.se senast 30 april eller ring 08-441 13 00 och meddela att Du kommer.

Kalendarium

- 20 mar **BUFF International Film Festival**
Festival för barn- och ungdomsfilm i Malmö
20-25 mars.
- 23 mar **Från arkivet till publiken**
–ett levande filmarv. Seminarium i Stockholm.
(Svenska Filminstitutet)
- 26 mar **Normkreativt möte om scenkonst för alla**
Seminarium i Stockholm (Normkreativa arbetsgruppen inom Teaterförbundet)
- 27 mar **Internationella världsteaterdagen**
Skådespelaren Isabelle Huppert står bakom årets budskap.
- 27 mar **Möte med Malin Elgán**
Workshop för professionella dansare. (Dansalliansen)
- 28 mar **Möte med Siegmund Zacharias**
Workshop för professionella dansare. (Dansalliansen)
- 3 apr **Deklarationskurs**
Kurs i Stockholm om skatter och avdrag, och hur man deklarerar som frilansare inom kulturfältet. (Teaterförbundet för scen och film)
- 3 apr **Möte med Linda Forsman**
Workshop i Stockholm för professionella dansare. (Dansalliansen)
- 4 apr **Sång, språk och scenisk gestaltning**
Med Catherine Hansson och Pia Olby i Stockholm. (Teateralliansen)
- 4 apr **20 Quick Fixes 2017**
Kurs i Göteborg om att utveckla din kommunikation och konstnärliga ledarskap. (Kultur i Väst)
- 7 apr **Extending Opera**
Föreläsning i Göteborg med Carl Unander-Scharin. (Kulturakademien Trappan)
- 24 apr **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 24 apr **Sångaravdelningens årsmöte**
Årsmötet hålls i Stockholm. (Teaterförbundet för scen och film)
- 24 apr **Fördjupat möte med Helena Franzén**
Workshop i Stockholm för professionella dansare. (Dansalliansen)
- 24 apr **Self tape - med Anja Schmidt**
Workshop i Stockholm för skådespelare. (Teateralliansen)
- 25 apr **Arbetsmiljöutbildning inom filmproduktion**
(Prevent)
- 27 apr **Normkritiskt tänkande**
Seminarium i Göteborg med inriktning på teater, dans och musik. (Kulturakademien Trappan och Teateralliansen)
- 23 maj **Scenkonstbiennalen i Norrköping**

Nya på jobbet

Teatervärldens chefsposter är lite som ett klassiskt femtonspel. Brickor som ständigt byter plats, men ändå ofta är samma. En efterlängtd rekrytering våren 2017 är efterträdaren till Karin Enberg på Norrbottensteatern, en post som under två år har varit tillfälligt tillsatt.

Sara Cronberg tillträdde som ny konstnärlig ledare för Unga Teatern på Malmö Stadsteater i september 2016 och efterträdde därmed ...
... **Ada Berger** som sedan samma tid är detsamma för Unga Dramaten.

Alexander Öberg, regissör, ny teaterchef för Norrbottensteatern, tillträder hösten 2017. Tidigare konstnärlig ledare för Teater Bhopa och Backa teater.

Monica Milocco, tidigare dansare på GöteborgsOperan och ansvarig för GöteborgsOperan Skapa/Dans, ny konstnärlig ledare för Regionteater Väst Dans, tillträdd vid årsskiftet. Efterträder Camilla Ekelöf.

Malin Hülphers, scenkonstchef på Estrad Norr, tillträdde vid årsskiftet. Efterträder Yngve Nordin som går i pension.

Anna Sjövall, regissör, ny teaterchef och konstnärlig ledare för Teater Halland, tillträdde vid årsskiftet. Efterträder Maria Ericson som var detsamma i nio år.

Kitte Wagner, tillträdde som ny vd och konstnärlig ledare för Malmö Stadsteater i oktober 2016 och efterträdde ...

... **Petra Brylander** som istället tillträdde som ny chef för Uppsala Stadsteater i augusti 2016.

Niklas Hjulström, tillträdde som ny teaterchef för Teater Västmanland, tillträdde i juni 2016 och efterträdde därmed ...
... **Kajsa Giertz** som sedan 1 juni 2016 istället är ny teaterchef för Helsingborgs stadsteater och som i sin tur efterträdde **Anna Novovic** som ...
... numera är konstnärlig ledare för Malmö sommarscen.

Mikael Brännvall, tidigare vice vd på Dramaten, ny vd på bransch- och arbetsgivarorganisationen Svensk Scenkonst. Tillträder 1 april. Efterträder **Ulrika Holmgaard** som sedan januari 2017 istället är ny chef för Folkets hus och parkers avdelning film och live på bio.

Monica Fredriksson tillträdde som ny vd för Folkoperan hösten 2016 och kommer senast från Cullbergbaletten där ...
... **Stina Dahlström** istället är konstnärlig ledare sedan oktober 2016.

